

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ. ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΡΡΟΗ ΣΤΗ
ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.**

Μπαντή Παναγιώτα Α.Μ. Β2014046

Επιβλέπων Καθηγητής : Βλίζος Σταύρος

Κέρκυρα, Οκτώβριος 2020

Περιεχόμενα

<u>Ευχαριστίες.....</u>	<u>4</u>
<u>Περίληψη.....</u>	<u>4</u>
<u>Abstract.....</u>	<u>4</u>
<u>Εισαγωγή.....</u>	<u>5</u>
<u>1. Πολεμικά Μουσεία στην Ελλάδα.....</u>	<u>8</u>
<u>1.1 Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης.....</u>	<u>8</u>
<u>1.1.α Παρουσίαση της μόνιμης συλλογής του Μουσείου.....</u>	<u>9</u>
<u>1.1.β. Εκπαιδευτικά προγράμματα και προσφορά του Μουσείου στην κοινωνία.....</u>	<u>11</u>
<u>Εκπαιδευτικά προγράμματα 2018 – 2019:.....</u>	<u>12</u>
<u>1.2 Στρατιωτικό Μουσείο Πολέμου Καλπακίου.....</u>	<u>13</u>
<u>1.2.α Ίδρυση Μουσείου και ξενάγηση στο χώρο.....</u>	<u>14</u>
<u>1.2.β Σκοπός του Μουσείου.....</u>	<u>15</u>
<u>1.3 Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας.....</u>	<u>15</u>
<u>1.3.α. Αποστολή.....</u>	<u>17</u>
<u>1.3.β. Τομείς Ενδιαφέροντος.....</u>	<u>17</u>
<u>1.3.γ. Αεροπορική Συλλογή.....</u>	<u>18</u>
<u>1.3.δ. Μελλοντικά σχέδια.....</u>	<u>21</u>
<u>2. Διεθνή Πολεμικά Μουσεία.....</u>	<u>22</u>
<u>2.1 Victory Museum (Μουσείο Νίκης).....</u>	<u>22</u>
<u>2.1.α. Η ιστορία του Μουσείου.....</u>	<u>23</u>
<u>2.1. β. Το Μουσείο σήμερα.....</u>	<u>24</u>
<u>2.1. γ. Περιήγηση στο κεντρικό κτίριο του Μουσείου.....</u>	<u>24</u>
<u>2.1.δ. Υπαίθριες εκθέσεις.....</u>	<u>29</u>
<u>2.1.ε Δραστηριότητες και συνεργασίες του Μουσείου.....</u>	<u>30</u>
<u>2.1.στ. Προσφορά του Victory Museum στην κοινωνία.....</u>	<u>31</u>
<u>2.2 Royal Museum of the Armed Forces and Military History.....</u>	<u>32</u>
<u>2.2.α. Ιστορική επισκόπηση.....</u>	<u>33</u>
<u>2.2.β. Το στρατιωτικό μουσείο.....</u>	<u>33</u>
<u>2.2.γ. Το Στρατιωτικό Μουσείο σήμερα.....</u>	<u>34</u>
<u>2.2.δ. Συλλογές και μόνιμες εκθέσεις.....</u>	<u>34</u>
<u>2.2.ε. Αποστολή.....</u>	<u>39</u>
<u>3. Πλωτά Πολεμικά Μουσεία.....</u>	<u>40</u>
<u>3.1 Μελέτη Περίπτωσης «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ».....</u>	<u>40</u>
<u>3.1.α. Ιστορικό απόκτησης του πλοίου.....</u>	<u>40</u>
<u>3.1.β. Ενεργός δράση.....</u>	<u>41</u>
<u>3.1.γ. «Το Γ. Αβέρωφ» Μουσείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς.....</u>	<u>42</u>
<u>3.1.δ. Το «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ» στη Θεσσαλονίκη.....</u>	<u>43</u>
<u>3.1.ε. Η προσφορά του «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ» στην κοινωνία.....</u>	<u>43</u>

<u>3.2 Α/Τ ΒΕΛΟΣ ΙΙ/ D-16.....</u>	<u>44</u>
<u>3.2.α. Η ιστορία του πλοίου.....</u>	<u>44</u>
<u>3.2.β. Η δράση του στον αμερικανικό στόλο.....</u>	<u>44</u>
<u>3.2.γ. Η ενσωμάτωση του «Α/Τ ΒΕΛΟΣ ΙΙ» στο δυναμικό του ελληνικού Π.Ν.....</u>	<u>45</u>
<u>3.3 Μελέτη περίπτωσης USS Arizona.....</u>	<u>46</u>
<u>3.3.α. Η ιστορία του μέχρι την τραγωδία.....</u>	<u>46</u>
<u>3.3.β. Ναυτικό Μνημείο και η συμβολή του στην κοινωνία.....</u>	<u>47</u>
<u>4. Συμπέρασμα.....</u>	<u>48</u>
<u>Πηγές / Βιβλιογραφία.....</u>	<u>49</u>

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Σταύρο Βλίζο Αναπληρωτή Καθηγητή του Ιονίου Πανεπιστημίου πρωτίστως για τη στήριξη, την εμπιστοσύνη και την υπομονή που έδειξε καθώς και για τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε στην υποστήριξη της πτυχιακής μου εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Παυλογιάννη Ονούφριο, διδάκτορα, μέλος ΕΔΙΠ του Ιονίου Πανεπιστημίου για το υλικό που μου διέθεσε για την έρευνα της εργασίας μου.

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη με τίτλο “Πολεμικά Μουσεία. Σημασία και Επιρροή στη Σημερινή Κοινωνία” αποτελεί πόνημα στα πλαίσια της Πτυχιακής Εργασίας μου για το Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου της Κέρκυρας. Η εργασία πραγματεύεται τη μορφή, την πορεία και το ρόλο τόσο των εγχώριων όσο και των διεθνών μουσείων με αντίστοιχη θεματολογία. Οι ιδιαίτερες συνθήκες της πανδημίας, υπό τις οποίες εκπονήθηκε η συγκεκριμένη εργασία έκαναν την έρευνα εξίσου ιδιαίτερη. Σε συνθήκες περιορισμού με τα μουσεία και τις βιβλιοθήκες κλειστά, κομβικό ρόλο έπαιξε το διαδίκτυο.

Abstract

This study entitled "War Museums. Importance and Influence in Today's Society" is a sign in the context of my Graduate Work for the Department of Archives, Library Science and Museology of the Ionian University of Corfu. The work deals with the form, course and role of both domestic and international museums with a corresponding theme. The particular circumstances of the pandemic in which this work was carried out made the survey equally special. In conditions of restriction with museums and libraries closed the internet played a key role.

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό της ICOM (International Council of Museums – Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων) με τον όρο Μουσείο εννοούμε «ένα μόνιμο ίδρυμα, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, ανοικτό στο κοινό, που ερευνά τα υλικά αντικείμενα των ανθρώπων και του περιβάλλοντός τους, αποκτά αυτά τα αντικείμενα, τα διατηρεί, τα ερμηνεύει και πρωτίστως τα εκθέτει προς όφελος του κοινού, κυρίως μέσα από διαδικασίες μελέτης, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας» (ICOM, 2020) .

Ήδη από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα τα σύγχρονα μουσεία έχουν μετεξελιχθεί από «ναούς τέχνης» σε δεξαμενές πολιτιστικής και πολιτισμικής αναφοράς, με φιλοξενία πολιτισμικών εκθέσεων που προάγουν το διάλογο πάνω σε σημαντικά ζητήματα της καθημερινότητας επιτελώντας εκπαιδευτικό έργο και δημιουργώντας διαύλους επικοινωνίας, με δράσεις και διαδραστικότητα με το πολυπολιτισμικό κοινό. Το Σεπτέμβριο του 2019 στο Κυότο της Ιαπωνίας έλαβε χώρα η Γενική Διάσκεψη του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM) που βρίσκεται υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Ανάμεσα σε άλλα συζητήθηκε κατά πόσο τα μουσεία χρειάζονται νέο προσδιορισμό και ρόλο. Η Δανή Jette Sandahl, πρόεδρος του ICOM, πρότεινε την αλλαγή του ορισμού του Μουσείου. Η προτεινόμενη τροποποίηση του ICOM ανέφερε τα εξής: «Τα μουσεία αποτελούν χώρους εκδημοκρατικοποίησης, ενσωμάτωσης και πολυφωνίας που προάγουν τον κριτικό διάλογο σχετικά με το παρελθόν και το μέλλον. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας τις συγκρούσεις και τις προκλήσεις του παρόντος, φυλάσσουν αντικείμενα τέχνης και εμπιστεύονται δείγματα της κοινωνίας, διαφυλάσσουν ποικίλες μνήμες για τις μελλοντικές γενιές και εγγυώνται ίσα δικαιώματα και ισότιμη πρόσβαση για όλους τους ανθρώπους στην κληρονομιά. Τα μουσεία δεν έχουν στόχο το κέρδος. Είναι συμμετοχικά και διαφανή κι εργάζονται σε ενεργό σύμπραξη με διάφορες κοινότητες και για διάφορες κοινότητες για τη συλλογή, τη διατήρηση, την έρευνα, την ερμηνεία, την έκθεση και την ενίσχυση της κατανόησης του κόσμου, με σκοπό να συμβάλουν στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την κοινωνική δικαιοσύνη, την παγκόσμια ισότητα και την πλανητική ευημερία.» Οι ενστάσεις απέναντι στους υποστηρικτές της «πολιτιστικής πολυφωνίας» προήλθαν από τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά ιδρύματα και η τροποποίηση αναβλήθηκε (ICOM, 2020) .

Κατά την αρχαιότητα το μουσείο ήταν ένας ναός αφιερωμένος στη λατρεία των Μουσών αρχαίων ελληνικών θεοτήτων, προστάτιδων των Τεχνών και των Γραμμάτων, που ήταν κόρες του Δία και της Μνημοσύνης. Εκεί καλλιεργούνταν οι τέχνες, τα γράμματα, η μουσική, η ποίηση, η φιλοσοφία και ο χορός. Στην περίοδο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας το μουσείο ήταν ένας χώρος στον οποίο διεξάγονταν φιλοσοφικές συζητήσεις. Στην Αναγέννηση, ο όρος Μουσείο χρησιμοποιούνταν για να δηλώσει το σύνολο των θησαυρών που είχαν στην ιδιοκτησία τους οι πλούσιοι άρχοντες. Από την εποχή των Σταυροφορών ακόμη πολύτιμα αντικείμενα από χώρες που λεηλατήθηκαν, δωρίζονταν στους ευγενείς της εποχής. Σε κάθε περίπτωση είναι η πρώτη φορά που ο όρος Μουσείο πλησιάζει στη σημερινή του έννοια. Στις αρχές του 18ου, αιώνα καθιερώθηκε να χρησιμοποιείται ο όρος για συγκεκριμένα κτήρια που στέγαζαν συλλογές αντικειμένων. Το πρώτο εθνικό, δημόσιο μουσείο της Ευρώπης υπήρξε το Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου (Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, 2008) . Το πρώτο ελληνικό μουσείο υπήρξε το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο που ιδρύθηκε το 1829 στην Αίγινα (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, 2018) .

Πλέον τα είδη μουσείων ποικίλουν και ο χαρακτηρισμός τους γίνεται ανάλογα με την κατηγορία των τεκμηρίων του ανθρώπινου πολιτισμού που συλλέγουν και εκθέτουν. Έχουμε έτσι μουσεία αρχαιολογικά, πολεμικά, ιστορικά, λαογραφικά, τέχνης, τεχνολογίας κ.ά.

Η ιστορία του Στρατιωτικού Μουσείου

Οι συλλογές πολεμικών υλικών κέρδισαν δημοτικότητα κατά τη διάρκεια της αποικιακής περιόδου όσο το μέγεθος των ενόπλων δυνάμεων αυξάνονταν με την εξερεύνηση, την επαφή με νέες κοινότητες και όσο οι πόλεμοι λάμβαναν χώρα για αποικιακά εδάφη. Οι στρατοί στην αποικιακή περίοδο ανήκαν σε βασιλείς και ευγενείς και πληρώνονταν από τα ταμεία τους. Οι στρατιώτες πολεμούσαν τη δόξα των εκάστοτε ηγετών τους και όχι για πιο αφηρημένες αρχές όπως « το καλό του έθνους » και τις ηθικές αρχές που εμφανίζονται στους σύγχρονους πολέμους. Μετά από μάχες οι θησαυροί και τα λάφυρα από τη λεηλασία ξένων εδαφών και τη συντριβή άλλων εχθρικών βασιλείων εκτίθονταν στο παλάτι του νικητή βασιλιά και στα σπίτια των ευγενών. Τα αντικείμενα αυτά είχαν ως στόχο να δείξουν τη δύναμη του βασιλιά και του στρατού του. Συχνά δεν υπήρχε πρόνοια για τη στέγαση ή την επιμέλεια αυτών των συλλογών (Mc Coy, 2016, σελ. 11-15).

Στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, αποθήκες όπλων γνωστές ως οπλοστάσια γίνονταν χώροι στρατιωτικής έκθεσης. Η προηγούμενη παράδοση της

συμβολικής έκθεσης των στρατιωτικών όπλων, συνεχίστηκε. Τα οπλοστάσια ήταν ένα μέρος για να αναδειχτούν οι ηρωικές θυσίες και οι ένδοξες μάχες δημιουργώντας ένα είδος « hall of fame », δείχνοντας γενναίους άνδρες που είχαν δώσει τα πάντα για να προστατεύσουν το βασίλειο και τη χώρα. Σ' αυτές τις εκθέσεις ήταν παντελώς απύσχα η ήττα (Mc Coy, 2016, σελ. 11-15).

Στα τέλη του 19ου αιώνα, καθώς οι έννοιες του έθνους, του εθνικισμού και της δημοκρατίας επικράτησαν σε όλο το δυτικό κόσμο, τα μουσεία άρχισαν να παίρνουν ένα πιο επίσημο χαρακτήρα. Σε πολλές περιπτώσεις τα οπλοστάσια μετατράπηκαν από απλές αποθήκες σε επίσημους εκθεσιακούς χώρους. Το μέγεθός τους και οι συνθήκες ευνοούσαν ήδη την ορθή έκθεση των αντικειμένων που αποθήκευαν κάποτε για ενεργή χρήση. Τα οπλοστάσια που στέγαζαν τη δόξα και την ανδρεία κατά τη διάρκεια της μάχης ανέλαβαν το ρόλο του επίσημου στρατιωτικού εκθεσιακού χώρου .

Οι νέοι χώροι στρατιωτικών εκθέσεων, όπως και τα εθνικά μουσεία της εποχής, παρείχαν το χώρο για όσους είχαν την εξουσία να καθορίσουν ποιοι ήταν, τι πρέσβευαν και να το επικοινωνήσουν στο κοινό (Mc Coy, 2016, σελ. 11-15).

Η βιομηχανική επανάσταση και η έναρξη του μηχανοποιημένου πολέμου άλλαξαν το ποιος συμμετείχε στον πόλεμο. Η εισαγωγή όπλων και στολών μαζικής παραγωγής σήμαινε ότι ο πόλεμος έγινε έργο του «κοινού ανθρώπου». Ενώ προηγουμένως η διατήρηση στρατού απαιτούσε ατομικό πλούτο πέρα από τον πλούτο των χωρών, οι καινούριοι στρατιώτες ήταν κληρωτοί. Τα όπλα και τα ρούχα των στρατιωτών ήταν μαζικής παραγωγής και άρα προσιτά οικονομικά. Το εύρος του πεδίου της μάχης καθώς και του κόστους σε ανθρώπινες ζωές του « Μεγάλου Πολέμου » ήταν τέτοιο ώστε είχε παγκόσμιο αντίκτυπο. Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν σε επαναδιαπραγμάτευση της ανθρώπινης κατανόησης για τον πόλεμο και του τι σήμαινε για μια κοινωνία. Η ανάγκη για μια συλλογική ταυτότητα που να δίνει νόημα στο τι είχε συμβεί και ένα σπίτι για να στεγάσει την ηρωική του αφήγηση οδήγησε σε μια έντονη περίοδο μνήμης. Αυτό θα οδηγούσε τελικά σε αυτό που σήμερα γνωρίζουμε ως στρατιωτικά και πολεμικά μουσεία, τα οποία θα γίνονταν κάτι πολύ περισσότερο από αποθήκες της υλικής κουλτούρας του καθημερινού ανθρώπου (Mc Coy, 2016, σελ. 11-15).

Οι ηγέτες και οι πολίτες όλης της Ευρώπης γρήγορα συνειδητοποιήσαν ότι ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος διέφερε από οποιαδήποτε προηγούμενη στρατιωτική αναμέτρηση. Το κόστος της ανθρώπινης ζωής και η ανάγκη για πλήρη ενεργοποίηση

ολόκληρων κοινωνιών άλλαξε την οπτική για τον πόλεμο. Κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής επηρεάστηκε, και λίγοι απέφυγαν τις συνέπειες του. Παράλληλα οι στρατιωτικές μουσειακές συλλογές αυξάνονταν, με ένα τεράστιο αριθμό όπλων και αναμνηστικών να συσσωρεύονται. Αντί για τοπικές συλλογές σε πόλεις ή δήμους, οι χώρες άρχισαν να αναπτύσσουν μεγαλύτερα μουσεία αφιερωμένα στη στρατιωτική ιστορία κάθε έθνους. Η ανάγκη να θυμάται, ακόμη και με ατελείς τρόπους, ήταν ένας τρόπος για το κοινό να αντιμετωπίσει αυτή τη νέα εκδοχή της ζωής μετά τον πόλεμο, καθώς και να πει ιστορίες για το ποιες ήταν οι ένοπλες δυνάμεις, αυτό που αντιπροσώπευαν και ποια ήταν η θέση τους σε ευρύτερες θεωρήσεις για το έθνος. Αυτά τα νέα στρατιωτικά μουσεία που ιδρύθηκαν το 19ο και 20ο αιώνα και ήταν ανοικτά στο κοινό, δημιουργήθηκαν σε μια εποχή που το τυπικό μοντέλο μουσείου ήταν ένας τόπος όπου καθορίζονταν οι εθνικές ταυτότητες.

Δεδομένου ότι τα έθνη καθιερώθηκαν ως χωριστές οντότητες από προηγούμενους θεσμούς όπως αυτοκρατορίες και βασιλεία, χρησιμοποίησαν τα μουσεία ως εργαλεία για να βρουν τον πολιτισμό τους, δημιουργώντας κοσμικούς ναούς «ιερών» αντικειμένων. Τα πολεμικά μουσεία όχι μόνο συμμετείχαν σε αυτή την προσπάθεια αλλά την τελειοποίησαν (Mc Coy, 2016, σελ. 11-15).

1. Πολεμικά Μουσεία στην Ελλάδα

1.1 Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το οικοδόμημα όπου παρέχει στέγη στο Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης είναι στο χώρο, στον οποίο σήμερα βρίσκεται μόνιμα το Στρατηγείο του Γ' Σώματος Στρατού. Το κτίριο δημιουργήθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα με σκοπό να χρησιμοποιηθεί από τον οθωμανικό στρατό και είναι δημιούργημα του ιταλικής καταγωγής αρχιτέκτονα Vitaliano Poselli. Το 1912 με την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το κτίριο πέρασε στην κατοχή του ελληνικού στρατού. Για μεγάλο χρονικό διάστημα παρέμεινε ανεκμετάλλευτο, μέχρι την οριστική απόφαση να γίνει παράρτημα του Πολεμικού Μουσείου της Αθήνας. Το 1993 άρχισε η ανακαίνισή του και το 2000 το Μουσείο ήταν έτοιμο να υποδεχθεί τους επισκέπτες. Η τοποθεσία του είναι στο κέντρο της πόλης αρκετά κοντά σε δύο επίσης γνωστά Μουσεία, το Βυζαντινό και το Αρχαιολογικό.

Το Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης όσον αφορά την εσωτερική διαμόρφωση έχει δύο εκθεσιακούς χώρους, όπου η συνολική τους έκταση είναι 1050 τ.μ., ενώ υπάρχουν και χώροι μικρότερων διαστάσεων. Πέραν όλων αυτών στο εσωτερικό του μουσείου εκτίθενται οι μόνιμες και οι περιοδικές του συλλογές. Οι βοηθητικοί χώροι (μία αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και ένα αμφιθέατρο) χρησιμοποιούνται για διοργανώνονται ημερίδες, επιστημονικά συνέδρια, παρουσιάσεις βιβλίων και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στο πωλητήριο διατίθενται αναμνηστικά, ιστορικά βιβλία καθώς και εκδόσεις από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και του ίδιου του μουσείου. Τέλος, βρίσκεται σε λειτουργία βιβλιοθήκη που περιέχει μεγάλη βιβλιογραφία με θέματα που σχετίζονται με το στρατό και την ελληνική ιστορία.

1.1.α Παρουσίαση της μόνιμης συλλογής του Μουσείου

Στο Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης τα εκθέματα που παρουσιάζονται στο κοινό μέσα από τις μόνιμες συλλογές, τα οποία ξεπερνούν τον αριθμό των 10.000 κειμηλίων, αναδιατυπώνουν την ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας. Οι μόνιμες συλλογές του μουσείου χωρίζονται σε εννέα κατηγορίες.

1. Αρχικά, η πρώτη κατηγορία αφορά στις “ Μνήμες από τη Νεότερη Ελληνική Ιστορία” από τη συλλογή του Βασιλείου Νικόλτσιου. Μέσα από την έκθεση παρουσιάζεται η μετεξέλιξη του γένους, από μία δυσμενή κατάσταση τόσο σε διοικητικό, θρησκευτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο υποταγής, σε μία ανεξάρτητη αρχή σύμφωνα με τα πρότυπα των δυτικών χωρών του 19ου και 20ου αιώνα. Υπάρχουν επιδαπέδιες σημάνσεις που καθορίζουν τις χρονολογικές περιόδους ώστε να βοηθήσουν τον επισκέπτη στην ξενάγησή

του, χωρίς βέβαια να παραλείπονται οι απαραίτητες πληροφορίες που συνοδεύουν τα εκθέματα. Αρχίζοντας από την προεπαναστατική περίοδο, στην επανάσταση του 1821, τη βαυαροκρατία, στον πόλεμο του 1897, έπειτα στον Μακεδονικό Αγώνα (1904 – 1908), τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, στη Μικρασιατική Καταστροφή και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καταλήγοντας μέχρι τα γεγονότα στην Κύπρο το 1974. Τα κειμήλια που συγκεντρώθηκαν και παραχωρήθηκαν στο Πολεμικό Μουσείο είναι από διάφορες χώρες που έλαβαν μέρος στα ιστορικά δρώμενα : τουρκικά κειμήλια από τους Βαλκανικούς Πολέμους (από τις μεγαλύτερες συλλογές που εκτίθενται στην Ελλάδα) , αντικείμενα των ιταλικών στρατευμάτων κ.ο.κ..

2. Στη δεύτερη κατηγορία της μόνιμης συλλογής με τίτλο “ Έτσι πολεμήσαμε το 1940 – ‘41 ” του Κωνσταντίνου Γκιουλέκα παρουσιάζεται η προετοιμασία και η συμμετοχή της Ελλάδας στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η οποία αρχίζει από την εισβολή των ιταλικών στρατευμάτων στα ελληνοαλβανικά σύνορα μέχρι την απελευθέρωση τον Οκτώβριο του 1944 από τη ναζιστική Γερμανία. Το κοινό έχει την ευκαιρία να μάθει για τα γεγονότα (κοινωνικά, στρατιωτικά και πολιτικά) της περιόδου όπως ακριβώς εκτυλίχτηκαν, μέσα από τη συλλογή ιστορικών κειμηλίων που προήλθαν μετά από τριακονταετή έρευνα. Αποκόμματα εφημερίδων, καταγεγραμμένες μαρτυρίες μέσα από επιστολές των φαντάρων, εξοπλισμός και στολές του στρατού, φωτογραφίες που δημοσιεύονται για πρώτη φορά είναι μερικά από τα εκθέματα που βοηθούν τον επισκέπτη να σχηματίσει μία εικόνα της εποχής.
3. Στο τρίτο τμήμα του Πολεμικού Μουσείου γίνεται αφιέρωμα στην αποκαλούμενη « τραγουδίστρια της νίκης » Σοφία Βέμπο, όπου κατά τη διάρκεια της κατοχής εμψύχωνε με τα τραγούδια της τους Έλληνες. Μέσα από τη συλλογή της Κατερίνας Κ. Πετρίδου παρουσιάζονται χειρόγραφα, αυθεντικά προσωπικά κειμήλια της Βέμπο, παρτιτούρες κ.ά..
4. Η τέταρτη κατηγορία έχει θέμα την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης το 1912. Στην είσοδο της αίθουσας του πρώτου ορόφου βρίσκεται η ελληνική σημαία, που είδαν ερχόμενα από τη δυτική είσοδο της πόλεως τα πρώτα ελληνικά στρατεύματα όντας ελευθερωτές το 1912. Ένα από τα πιο σημαντικά ιστορικά ενθύμια όμως είναι το πρωτότυπο χειρόγραφο με το οποίο ο Οθωμανός διοικητής παρέδωσε στις 26 Οκτωβρίου 1912 τη Θεσσαλονίκη στους Έλληνες.

5. Στο ισόγειο του Πολεμικού Μουσείου Θεσσαλονίκης υπάρχει από τη συλλογή του Βασιλείου Νικόλτσιου ένας εκθεσιακός χώρος που εκθέτονται συγκεντρωμένα από όλα τα τάγματα τα αριστεία και τα μετάλλια.
6. Η έκτη κατηγορία της μόνιμης συλλογής φιλοξενεί στους δύο αύλειους χώρους του μουσείου οχήματα, άρματα και όπλα όλων των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. Πιο συγκεκριμένα ο επισκέπτης θα αντικρίσει από κοντά τορπίλες, μαχητικό αεροσκάφος, πυροβόλα, όχημα μεταφοράς προσωπικού.
7. Από τη συλλογή πάλι του Βασιλείου Νικόλτσιου είναι και η γκαλερί όπλων και ξιφών. Η έκθεση περιέχει όπλα από την περίοδο της επανάστασης του 1821 μέχρι τον πόλεμο στο Βιετνάμ (οβίδες, οπλοπολυβόλα, τουφέκια, ξιφολόγχες κ.ά.).
8. Σε άλλο σημείο του Μουσείου εκτίθεται η ζωγραφική απεικόνιση της ελληνικής ιστορίας (με την τεχνική της βυζαντινής νωπογραφίας), έργο του Πολύκλειτου Ρέγκου. Πρόκειται για μία τετραλογία. Στο πρώτο τμήμα αναπαρίσταται η μάχη στην Ισσό, όπου δεσπόζουν έφιπποι ο Αλέξανδρος ο Μακεδόνας και ο Πέρσης Δαρείος. Το δεύτερο τμήμα παρουσιάζεται η πτώση της Κωνσταντινούπολης. Σε αυτό κυριαρχεί η μορφή του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, του τελευταίου αυτοκράτορα, υπερασπιζόμενου τα τείχη της πόλης. Το τρίτο τμήμα αποτελεί έναν ύμνο στην έξοδο του Μεσολογγίου, όπου διακρίνουμε τόσο Έλληνες όσο και Τούρκους πολεμιστές. Το τελευταίο τμήμα αφορά στη νεότερη ιστορία της Ελλάδας. Πρόκειται για μία διπλή σύνθεση. Το πρώτο κομμάτι παρουσιάζει την προέλαση του Ελληνικού Στρατού προς τη Θεσσαλονίκη κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους και το δεύτερο το έπος του 1940. Ο επισκέπτης μπορεί να δει τα τρία τμήματα της τετραλογίας στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων, ενώ το τέταρτο και τελευταίο τμήμα στον προθάλαμο του πρώτου ορόφου.
9. Τέλος στην ένατη κατηγορία παρουσιάζεται μια έκθεση οικογενειακών κειμηλίων, της οικογένειας Φίκα, με προσφορά στους αγώνες του έθνους από την επανάσταση του 1821 έως τη Μικρασιατική Εκστρατεία. Μέσα από την παράθεση των οικογενειακών αυτών κειμηλίων (προσωπικών αντικειμένων, εγγράφων, φωτογραφιών και καρτών της εποχής) επιχειρείται να γίνει γνωστή στον επισκέπτη η προσφορά της κάθε ελληνικής οικογένειας στους αγώνες της χώρας για την ελευθερία καθώς και να τον φέρει σε επαφή με τις ιστορικές πτυχές εκείνης της περιόδου.

1.1.β. Εκπαιδευτικά προγράμματα και προσφορά του Μουσείου στην κοινωνία

Το Πολεμικό Μουσείο της Θεσσαλονίκης δραστηριοποιείται ενεργά δίνοντας έμφαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα απευθυνόμενο τόσο στα σχολεία, όσο και σε συλλόγους και άλλες κοινωνικές ομάδες. Η πληθώρα επισκέψεων σχολείων διαφόρων περιοχών της Ελλάδας με σκοπό να δουν από κοντά τα εκθέματα και τις δράσεις του Μουσείου, καταδεικνύει την ανάγκη μιας πιο ενδεδειγμένης προσπάθειας, με στόχο από τη μία τη βέλτιστη ξενάγηση, η οποία αποτελεί σημαντικό κομμάτι για τη γεφύρωση της επικοινωνίας μεταξύ του εκθέματος και του κοινού, από την άλλη δε τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων που συντείνουν στην ερμηνεία των πληροφοριών, τις οποίες διαχέει το Πολεμικό Μουσείο και οι μόνιμες ή περιοδικές συλλογές του. Ταυτόχρονα βοηθούν στην ψυχαγωγία και την εκπαίδευση των μαθητών, μέσα από τις οργανωμένες περιηγήσεις.

Ειδικότερα, τα εκθέματα που βρίσκονται στις συλλογές συγκροτούν μία εκπαιδευτική δραστηριότητα, καθώς υπάρχει πλούσιο υλικό τόσο από κειμήλια και κείμενα με πληροφορίες που είναι γραμμένες σε τρεις γλώσσες, όσο και από βίντεο και τρισδιάστατες απεικονίσεις κάνοντας τα διαδραστικά για τον επισκέπτη. Όσον αφορά στο κομμάτι της περιήγησης, προσαρμόζεται στις ανάγκες του κοινού και παρέχεται η επιλογή ώστε να παρουσιαστούν κάποια εκθέματα.

Το Πολεμικό Μουσείο (Παράρτημα Θεσσαλονίκης) θέλοντας να καλύψει τις προσδοκίες και τις ανάγκες δίνοντας έμφαση κυρίως στους μαθητές, με τη βοήθεια και τη συνεργασία ειδικών, οργάνωσε για το σχολικό έτος 2018 - 2019 κάποιες εκπαιδευτικές δράσεις.

Εκπαιδευτικά προγράμματα 2018 – 2019:

- Προβολές Ιστορικών Μαχών (Διάρκεια 45 λεπτά με 1 ώρα)
- Ανθρώπινα Δικαιώματα (Η δράση αυτή απευθύνεται στις τάξεις της πέμπτης και έκτης Δημοτικού, σε Γυμνάσιο και Λύκειο)
- Θέατρο Σκιών (Κάθε μήνα παρουσιάζεται και ένα άλλο θέμα με τον Καραγκιόζη)
- Παιδική θεατρική παράσταση με Θεατρικό παιχνίδι (Τίτλος παράστασης: “ Το Δέντρο που έδινε”, απευθυνόμενο στις νηπιακές και στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού)

- Μουσειοπαιδαγωγικό Πρόγραμμα (Σκοπός του η προβολή της ομαδικότητας, της δημιουργικότητας και της ψυχαγωγίας των μαθητών μέσα στο περιβάλλον του Μουσείου).

Με τη δημιουργία αυτών των δράσεων τα παιδιά μαθαίνουν για το Μουσείο, επιτυγχάνοντας έτσι τους δύο στόχους του. Ο πρώτος είναι η παρακίνηση των νέων να έρθουν σε επαφή με τον πολιτισμό και ο δεύτερος να δημιουργηθούν άνθρωποι, οι οποίοι πέρα από το να ξέρουν την ιστορία, να έχουν κριτική αντίληψη και εν συνείδηση.

Η προσφορά του Πολεμικού Μουσείου της Θεσσαλονίκης στην κοινωνία είναι διττή: από τη μία να διατηρηθεί η ιστορική μνήμη και να προβληθεί η διαχρονικότητα της ιστορίας του ελληνισμού, βοηθώντας να τεκμηριωθεί η τοπική ιστορία που είναι συνυφασμένη με τους πολέμους και την άλλη είναι ένας χώρος όπου αποτελεί ένα μέσω υπόμνησης της συνέχειας της ιστορίας μέσα από ένα σύγχρονο διάλογο, σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, με αντίκτυπο στο επιχειρείν στα πλαίσια τόσο της Θεσσαλονίκης όσο και της Βόρειας Ελλάδας γενικότερα (Πολεμικό Μουσείο, Παράρτημα Θεσσαλονίκης, 2020).

1.2 Στρατιωτικό Μουσείο Πολέμου Καλπακίου

Το Στρατιωτικό Μουσείο Πολέμου 1940 – 41 βρίσκεται στο Καλπάκι, έναν τόπο πολύ γνωστό από τις ένδοξες μάχες που έδωσε εκεί η 8η Μεραρχία Πεζικού κατά την πρώιμη φάση του Ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940, στη διάρκεια της ιταλικής εισβολής, στις οποίες μάχες οι αριθμητικά υποδεέστερες δυνάμεις του ελληνικού στρατού κατάφεραν, με ανεξάντλητο πνεύμα αυτοθυσίας και τη σθεναρή τους αντίσταση, να κατατροπώσουν τις υπέρτερες ιταλικές δυνάμεις του Μουσολίνι

αποτρέποντας έτσι τη διείσδυση του εχθρού στην Ήπειρο και κατ' επέκταση στην Ελλάδα. Η ευρύτερη περιοχή του Καλπακίου βρίσκεται περίπου 35 χλμ. βορειοδυτικά της πόλης των Ιωαννίνων στη δυτική πλευρά του Όρους Μιτσικέλι και σε υψόμετρο 430 μέτρα. Πολύ κοντά στο Μουσείο Πολέμου 1940-41 βρίσκεται η σπηλιά που το 1940 αποτέλεσε το τακτικό στρατηγείο του Χαράλαμπου Κατσιμήτρου, Διοικητή της 8ης Μεραρχίας, χάρη στην επιμονή του οποίου πάρθηκε η απόφαση για υπεράσπιση της γραμμής άμυνας Ελαίας – Καλαμά, που στάθηκε η αιτία να καθηλωθούν οι εχθρικές δυνάμεις στο Καλπάκι και έτσι ο Κατσιμήτρος με τη Μεραρχία του έγραψε μία σελίδα του αθάνατου έπους του 1940 (Museum Finder.gr, 2020). Πάνω από τον οικισμό του Καλπακίου και στον λόφο Σειλητούρια, κοιτώντας «επιβλητικά και αγέρωχα» προς το μέτωπο των εχθροπραξιών, δεσπόζει ένα γιγάντιο μπρούτζινο άγαλμα αφιερωμένο στον γενναίο στρατιώτη του '40, ο Τύμβος του “Έλλην Μαχητή του 1940-41”, φιλοτεχνημένος το 1966 από τον καθηγητή Λάζαρο Λάμερα με δαπάνες αξιωματικών και οπλιτών των ενόπλων δυνάμεων (tanea.gr, 2020).

1.2.α Ίδρυση Μουσείου και ξενάγηση στο χώρο

Το Καλπάκι πριν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν αραιοκατοικημένο. Υπήρχαν λίγα χαμόσπιτα και ένα-δυο καφενεία που εξυπηρετούσαν τους στρατιώτες που είχαν έξοδο από το στρατόπεδο που βρίσκονταν λίγο πριν το Καλπάκι και λειτουργούσε σαν αναμορφωτήριο για αυτούς. Η ίδια η τοποθεσία που ανεγέρθηκε το Μουσείο αποτελεί από μόνη της ζωντανό κομμάτι της ελληνικής Ιστορίας. Το Μουσείο κατασκευάστηκε το 1975, με τα εγκαίνιά του να γίνονται στις 28 Οκτωβρίου 1975. Πρόκειται για ένα κτήριο φτιαγμένο από πέτρα, άφθονη στην περιοχή, και περιλαμβάνει εκθέματα και κειμήλια της Μάχης του Καλπακίου και όχι μόνο (iefimerida.gr, 2020).

Στον αύλιο χώρο του Μουσείου ο επισκέπτης, με τη βοήθεια των στρατιωτών που έχουν το ρόλο του ξεναγού και είναι πάντα έτοιμοι να λύσουν απορίες και να φρεσκάρουν τη μνήμη, αναφορικά με τα γεγονότα του πολέμου, έχει την ευκαιρία να δει διάφορα όπλα βαρέως τύπου του πυροβολικού που χρησιμοποιήθηκαν στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο. Σε περίοπτη θέση στο προαύλιο βρίσκεται επίσης ο ανδριάντας του συνταγματάρχη Μορδοχαίου Φριζή, του Ελληνοεβραίου αξιωματικού που έπεσε μαχόμενος, από ιταλικά πυρά, καβάλα στο άλογο του, εμψυχώνοντας τους στρατιώτες που είχε υπό τις διαταγές του (tanea.gr, 2020).

Συνεχίζοντας την περιήγηση στο εσωτερικό του Μουσείου, πάντα με τη συνδρομή των στρατιωτών, ο επισκέπτης ανακαλύπτει εντυπωσιακά εκθέματα που τον

ταξιδεύουν στον χρόνο όπως: ελληνικά και ιταλικά πολυβόλα όπλα, ελληνικά και ιταλικά τυφέκια κι άλλα όπλα εποχής, μια μηχανή από αεροπλάνο τύπου Petzetel, πολωνικής κατασκευής, του υποσμηναγού Ιωάννη Σακελλαρίου που κατερρίφθη στον πόλεμο μετά από ηρωική άνιση μάχη με τέσσερα ιταλικά αεροπλάνα, ελληνικά και ιταλικά μετάλλια, ένα στρατιωτικό ποδήλατο με ρόδες από καουτσούκ που χρησιμοποιούσαν οι Ιταλοί στρατιώτες, πλούσιο φωτογραφικό υλικό κι άλλα πολλά κι ενδιαφέροντα εκθέματα. Οι στρατιωτικές ενδυμασίες των Ελλήνων αξιωματικών και στρατιωτών είναι οι αυθεντικές και παραχωρήθηκαν από τους συγγενείς τους μαζί με τα παράσημα. Ορισμένες από αυτές μάλιστα, φέρουν εμφανή σημάδια και φθορές από θραύσματα χειροβομβίδων (iefimerida.gr, 2020). Τέλος η ξενάγηση στο χώρο συνοδεύεται από μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα προβολή ενός ιστορικού ντοκιμαντέρ, στο οποίο γίνεται τόσο γραφική όσο και ηχητική αναπαράσταση των στρατιωτικών επιχειρήσεων κατά τις πρώτες μέρες του πολέμου σε ένα μεγάλο τρισδιάστατο χάρτη που αποτυπώνει τις θέσεις των αντιπάλων και την εξέλιξη των μαχών (Museum Finder.gr, 2020).

Απέναντι από το Μουσείο βρίσκονται οι προτομές του τότε Πρωθυπουργού της Ελλάδας δικτάτορα Ι. Μεταξά, που συνέδεσε το όνομά του με το “ΟΧΙ” που αντανakλούσε τη βούληση – απάντηση του ελληνικού λαού στην παράλογη απαίτηση των Ιταλών για άνευ όρων παράδοση της χώρας μας, του Βασιλιά Γεωργίου του Β’ και του Έλληνα Αρχιστράτηγου Παπάγου (tanea.gr, 2020).

1.2.β Σκοπός του Μουσείου

Το Μουσείο έχει ως βασικό του μέλημα να τιμήσει τη μνήμη των ανθρώπων που έδωσαν τη ζωή τους για την ελευθερία της πατρίδας και να θυμίζει στους νεότερους ότι η εθνική ομοψυχία, απαλλαγμένη από πολιτικές σκοπιμότητες και απώτερα συμφέροντα, μπορεί να οδηγήσει στην επικράτηση του αδύναμου έναντι του ισχυρού όταν το ζητούμενο είναι η υπεράσπιση του δικαίου και της ζωής.

1.3 Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας

Το Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας (ΜΠΑ) εδρεύει στην Αεροπορική Βάση Δεκέλειας στο Τατόι και περιλαμβάνει μια ενδιαφέρουσα συλλογή από αεροπορικά εκθέματα.

Το 1986 συγκροτήθηκε από το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας (ΓΕΑ) Γραφείο Οργάνωσης Πολεμικού Μουσείου ΠΑ. Το 1988 το γραφείο αυτό εντάχθηκε στη νεοσύστατη Υπηρεσία Ιστορίας Αεροπορίας και είχε αποστολή τη σταδιακή

συγκέντρωση υλικού για τη δημιουργία της συλλογής ενός μελλοντικού Αεροπορικού Μουσείου.

Το 1990 ιδρύθηκε γραφείο ίδρυσης Μουσείου ως τμήμα του ΓΕΑ με στόχους τη συνέχιση, υπό την εποπτεία του ΓΕΑ, να συγκεντρωθεί μουσειακό υλικό καθώς και να βρεθεί καταλληλότερος φορέας υλοποίησης του Μουσείου. Εξετάστηκαν διάφορα σενάρια, μελετήθηκαν τα οργανογράμματα ελληνικών και ξένων μουσείων και προκρίθηκε η ίδρυση στρατιωτικής μονάδας.

Τον Ιούλιο του 1992 με απόφαση του Ανώτατου Αεροπορικού Συμβουλίου (ΑΑΣ) συγκροτήθηκε το ΜΠΑ επίσημα ως μονάδα της Αεροπορίας ισότιμη με Σμηναρχία Μάχης, με διοικητική υπαγωγή στο ΓΕΑ και έδρα την Αεροπορική Βάση Δεκέλειας.

1.3.α. Αποστολή

Το Μουσείου έχει ως τη συγκέντρωση, διαφύλαξη και έκθεση των κειμηλίων της Αεροπορίας, τη μελέτη και την τεκμηρίωση της Ιστορίας, την προβολή των ιερών αγώνων και της Αεροπορικής Ιδέας ανά τους αιώνες.

Η φύση της αποστολής του ΜΠΑ το καθιστά ταυτόχρονα αεροπορικό, στρατιωτικό και τεχνολογικό μουσείο. Όπως ορίζει το Διεθνές Συμβούλιο για τα Μουσεία (ICOM), το ΜΠΑ ανήκει στην κατηγορία των ιστορικών – τεχνολογικών μουσείων που στόχο έχουν την εξέταση και έκθεση μιας συγκεκριμένης ανθρώπινης

δραστηριότητας σε όλες τις εκφάνσεις της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η δραστηριότητα αυτή είναι η Πολεμική Αεροπορία και η ιστορία της.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η ανακατασκευή ιστορικών αεροσκαφών και η οργάνωση εξειδικευμένων τεχνολογικών μουσείων, είναι ένα πεδίο στο οποίο η Ελλάδα δεν είχε προηγούμενη εμπειρία. Κατά το πρώτο διάστημα λειτουργίας του Μουσείου δεν υπήρχε η παραμικρή υποψία του εύρους της ποικιλίας και της δυσκολίας του εγχειρήματος που πρέπει να αντιμετωπίσει ένα αεροπορικό μουσείο. Πλήθος δραστηριοτήτων που απασχόλησαν το Μουσείο ήταν πρωτόγνωρες για τα ελληνικά δεδομένα.

Τελικός στόχος του ΜΠΑ είναι να δημιουργήσει έναν πόλο έλξης, στον οποίο μεγάλος αριθμός επισκεπτών θα έχουν τη δυνατότητα ενεργούς συμμετοχής στις δραστηριότητές του, κατά τη συνήθη πρακτική αντίστοιχων σύγχρονων μουσείων του εξωτερικού.

Το ΜΠΑ συστήνει, ιδιαίτερα στη νέα γενιά, την επίσκεψη στους χώρους του, που θα δώσει την ευκαιρία για μια πρώτη επαφή με τον τομέα της αεροπορικής τεχνολογίας. Όλοι όμως μπορούν να εντυπωσιαστούν παρακολουθώντας τις εργασίες αποκατάστασης πάνω σε μουσειακά αεροπλάνα, οχήματα και άλλο υλικό, εργασίες που είναι απαιτητικές και προϋποθέτουν έναν συνδυασμό τεχνικών δεξιοτήτων και γνώσεων.

1.3.β. Τομείς Ενδιαφέροντος

Υπάρχουν ήδη οι βάσεις για τη δημιουργία τμήματος έρευνας και πραγματολογικών στοιχείων. Με προσπάθεια συγκεντρώθηκε όλη η ελληνική αεροπορική βιβλιογραφία και αντίστοιχα μέρος της ξενόγλωσσης. Ανάμεσα στους πολλούς τομείς στους οποίους το ΜΠΑ πρωτοπορεί είναι η ανέλκυση κουφαριών αεροσκαφών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Β'ΠΠ). Μία δραστηριότητα, διαδεδομένη στο εξωτερικό, που είναι γνωστή με τον όρο Aviation Archeology (Αεροπορική Αρχαιολογία), διενεργείται από το Μουσείο σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς.

Μεικτή ομάδα που απαρτιζόνταν από προσωπικό του ΜΠΑ και ειδική ομάδα βατραχανθρώπων της Αεροπορίας, κατάφερε να ανελκύσει, τον Μάιο του 1993, τα υπολείμματα ενός βρετανικού βομβαρδιστικού Blenheim Mk.I από τη λίμνη της Μικρής Πρέσπας. Οι ίδιοι φορείς έφεραν εις πέρας, τον Ιούλιο του 1996, το εγχείρημα της θεαματικής ανέλκυσης ενός βρετανικού Blenheim Mk.IV F, που καταρρίφθηκε πριν την Μάχη της Κρήτης, στα ανοιχτά του Ρεθύμνου.

Αξιόλογη είναι επίσης η πρωτοβουλία της δημιουργίας συλλογής τροχοφόρων οχημάτων μουσειακού χαρακτήρα, με πιο ενδιαφέρον έκθεμα ένα σπάνιο νοσοκομειακό όχημα Dodge του Β'ΠΠ, το οποίο κατόπιν επίπονης ανακατασκευής πήρε τη μορφή των οχημάτων της Αεροπορίας της δεκαετίας του '50. Το όχημα αυτό πλαισιώνεται από ένα Willy's Jeep και μία μοτοσυκλέτα Norton που χρησιμοποιούνταν παλιά από την Αερονομία, ένα όχημα Dodge μεταφοράς βομβών καθώς και ένα όχημα Dodge μεταφοράς προσωπικού, ένα τεθωρακισμένο M8, ένα επιτελικό Scout, ένα Unimog για πυροσβεστική χρήση και ένας τράκτορας γαλλικής κατασκευής.

1.3.γ. Αεροπορική Συλλογή

Το μεγαλύτερο μέρος της αεροπορικής συλλογής του Μουσείου στεγάζεται στο υπόστεγο «Λέρος», το οποίο ανεγέρθηκε από τους Ιταλούς, κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου, στην Λέρο για να χρησιμοποιηθεί, μέχρι και τον Β' Π.Π., ως βάση υδροπλάνων.

Στην μεταπολεμική περίοδο δύο από τα υπόστεγα του «Λέρος» αποσυναρμολογήθηκαν και μεταφέρθηκαν στην ηπειρωτική Ελλάδα. Το ένα συναρμολογήθηκε στη Δεκέλεια και το άλλο στην Ελευσίνα. Και τα δύο αποτελούν αξιομνημόνευτα μνημεία τεχνολογίας των αεροπορικών κατασκευών.

Ξεχωριστή θέση στην αεροπορική συλλογή του Μουσείου κατέχει το North American T-6G-1-NA Texan 49-3424, ένα αεροσκάφος που είναι ιστορικό, καθώς ήταν το πρώτο αεροπλάνο στην Ελλάδα, που με τη φροντίδα συνεργείου τεχνικών και συντηρητών, αποκαταστάθηκε σαν μουσειακό έκθεμα. Οι εργασίες στο αεροσκάφος ξεκίνησαν το Μάρτιο του 1993 και ολοκληρώθηκαν τον Οκτώβριο του ιδίου έτους.

Παρόμοιες εργασίες εκτελέστηκαν σε όλα τα εκτιθέμενα αεροσκάφη του Μουσείου. Συγκεκριμένα επισκευάστηκαν ένα F-86E Sabre (Canadair CL – 13Mk2), ένα F-86D Sabre Dog και ένα ελικοπτερου Sikorsky UH-19B Chickasaw , που παρουσιάστηκαν σε έκθεση το 1994. Σε αντίθεση με τα F-86D και UH-19B που βάφτηκαν ασημί, το F-86E βάφτηκε με τα εντυπωσιακά χρώματα του ακροβατικού σμήνους Ελληνική Φλόγα (μπλε-άσπρο-πορτοκαλί).

Το 1995 τρία, μεγάλης μουσειακής και ιστορικής αξίας, εκθέματα έρχονται στην κατοχή του ΜΠΑ. Πρόκειται για ένα De Havilland D.H. 82 A Tiger Moth, ένα Spitfire Mk.IXc και ένα Curtiss SB2C-5 Helldiver, τα οποία παραχωρούνται από το Πολεμικό Μουσείο. Οι τύποι αυτοί αεροσκαφών έδρασαν κατά κόρον στο Β'ΠΠ

αλλά στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκαν μεταπολεμικά. Το D.H. 82 A Tiger Moth αποτέλεσε το εκπαιδευτικό αεροσκάφος βασικής εκπαίδευσης στη Βασιλική Αεροπορία (RAF) και την Βρετανική κοινοπολιτεία, το Spitfire έμεινε στην ιστορία για τη συμβολή του στη Μάχη της Αγγλίας, ενώ το βομβαρδιστικό Helldiver έδρασε στον Ειρηνικό, συνοδεύοντας το Ναυτικό των Ηνωμένων Πολιτειών τους τελευταίους μήνες του πολέμου.

Το Μουσείο εμπλουτίζει συνεχώς την αεροπορική συλλογή ώστε οι επισκέπτες να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους περισσότερους μεταπολεμικούς τύπους αεροσκαφών της ΠΑ. Για το λόγο αυτό αποκτήθηκαν και αεροπλάνα που δεν ανήκαν στη δύναμη της, με σκοπό τη γενικότερη εκπροσώπηση της πολεμικής αεροπορικής εξέλιξης σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό επετεύχθη με επαφές με ξένα μουσεία, ώστε να αποκτηθούν αεροπλάνα που δεν ανήκαν μεν στην ελληνική δύναμη, κατέχουν όμως μια ξεχωριστή θέση στην αεροπορική ιστορία. Με αυτό τον τρόπο αποκτήθηκε από την Ολλανδία, το πολωνικής κατασκευής MiG-15 (Lim-2Rbis) του Μουσείου που πλαισιώνεται από ένα F-86E(M) της ίδιας περιόδου. Εντός του υπόστεγου μπορεί κανείς να θαυμάσει ένα F-84G βαμμένο με τα χρώματα του πρώτου ελληνικού ακροβατικού σμήνους, ένα F-84F που το διαδέχθηκε, τα εκπαιδευτικά D.H.-82A Tiger Moth και N. A. T-6G-1-NA Texan.

Στον χώρο του υπόστεγου «ΛΕΡΟΣ» εκτίθενται αεροσκάφη τριών διαφορετικών ενοτήτων.

Α. Εμβολοφόρα αεροσκάφη του Β΄ΠΠ

Β. Jet αεροσκάφη πρώτης γενιάς και

Γ. Ελικόπτερα

Επίσης εκτίθενται, σε σειρά προθηκών, ιστορικά αεροπορικά κειμήλια και εξοπλισμός αεροσκαφών όπως έλικες, όπλα και εκτινασσόμενα καθίσματα χειριστή.

Στον χώρο εκτός του υπόστεγου «ΛΕΡΟΣ» το ΜΠΑ εκθέτει σειρά αεροσκαφών όλων των τύπων που χρησιμοποιήθηκαν από την Π.Α. όπως:

1. Μεταφορικά Αεροσκάφη Douglas C-47 Dakota, Grumman G159 Gulfstream I, Dornier Do.28D-2 Skyservant και Nord N.2501 Noratlas.
2. Αμφίβια αεροσκάφη έρευνας / διάσωσης /ανθυποβρυχιακού πολέμου Grumman HU-16B ASW Albatross.

3. Εκπαιδευτικά αεροσκάφη Lockheed T-33A και Cessna T-37B/C
4. Μαχητικά αεροσκάφη F-86E, F/TF-104G, F/RF-5A, A-7H καθώς και δύο διθέσια TF-102A τα οποία έχουν την εξής ιδιαιτερότητα – το ένα διαθέτει την πτέρυγα Case X (Παραλλαγή SEA) ενώ το έτερο Case XX (Παραλλαγή Air Defense Gray).
5. Οι πιο πρόσφατες προσθήκες στην αεροπορική συλλογή του Μουσείου είναι δυο A-7E με επετειακό διάκοσμο «ΤΙΓΡΗΣ» και «ΟΛΥΜΠΟΣ» καθώς και ένα RF-4E (Early) επίσης με επετειακό διάκοσμο.

Υπάρχουν επίσης εκθέματα αντιπροσωπευτικά της περιόδου 1950-1975. Πρόκειται για αεροσκάφη μεταφορικά, εκπαιδευτικά, μαχητικά/βομβαρδιστικά, ελικόπτερα, αντιαεροπορικά βλήματα όπως και οχήματα που εντάχθηκαν στη δύναμη της Π.Α. την παραπάνω περίοδο. Την έκθεση συμπληρώνουν αεροσκάφη της δεκαετίας 1965-1975 που αποτέλεσαν τα δεύτερης γενιάς μαχητικά/βομβαρδιστικά της Π.Α.. Ενδεικτικά βλέπουμε:

- I. Αεροσκάφος Mirage F.1CG με έτος κατασκευής 1975.
- II. Αεροσκάφος A-7H Corsair II με έτος κατασκευής 1975.
- III. Αεροσκάφος RF-4 Phantom II με έτος κατασκευής 1970.
- IV. Αεροσκάφος TF-102A-30-CO Delta Dagger με έτος κατασκευής 1955.
- V. Αεροσκάφος F-5A Freedom ighter με έτος κατασκευής 1965.
- VI. Αεροσκάφος F-104G Starfighter με έτος κατασκευής 1961.
- VII. Αεροσκάφος NAA F-86E(M) με έτος κατασκευής 1951.
- VIII. Ελικόπτερο UH-19B Chickasaw έτους κατασκευής 1951.
- IX. Ελικόπτερο AB.47J-2 Agusta με έτος κατασκευής 1964.
- X. Αεροσκάφος HU-16B ASW Albatross με έτος κατασκευής 1951.

Επιπλέον στο χώρο αποθήκευσης και συντήρησης του Μουσείου περιλαμβάνεται αριθμός αεροσκαφών είτε προς αποκατάσταση είτε για ανταλλαγή με άλλα Μουσεία του εξωτερικού. Ενδεικτικά αναφέρονται ένα ανεμοπλάνο Canka, αριθμός από αεροσκάφη T-33A, F/TF-104G, C-47B Dakota, T-6G Texan. Στο χώρο του υπόστεγου συντήρησης βρίσκονται αποθηκευμένα, για να αποκατασταθούν μελλοντικά, δυο ιστορικά αεροσκάφη του Β' ΠΠ, ένα Junkers Ju-87D Stuka και ένα Arado Ar-196A-5,

τα οποία ανασύρθηκαν από την θάλασσα ,το πρώτο από την περιοχή Πρασονησίου νοτίως της Ρόδου το 2006, και το άλλο από την περιοχή μεταξύ Ικαρίας και Νάξου το 2013. Η αεροπορική συλλογή του Μουσείου αποτελείται από πάνω από σαράντα αεροσκάφη και υπάρχουν προοπτικές να μεγαλώσει περαιτέρω.

Τέλος η συλλογή περιλαμβάνει δύο αντιαεροπορικούς προβολείς του Β΄ ΠΠ όπως και μια σπάνια συλλογή τυφεκίων και όπλων αξιωματικών, βοηθητικό εξοπλισμό εδάφους και αντιαεροπορικό οπλισμό, κινητήρες αεροσκαφών καθώς και οπλικά συστήματα και ασυρμάτους, αεροπορικά κειμήλια όπως φόρμες χειριστών και στολές προσωπικού καθώς και σχεδόν όλο τον μεταπολεμικό ελαφρύ οπλισμό τμημάτων εδάφους της ΠΑ.

1.3.δ. Μελλοντικά σχέδια

Το πρόγραμμα του Μουσείου για το άμεσο μέλλον περιλαμβάνει τους παρακάτω στόχους:

1. Να ολοκληρωθεί η συγκέντρωση όσων αεροσκαφών της ΠΑ συγκεντρώνουν μουσειακό ενδιαφέρον. Ανοιχτό είναι το ενδεχόμενο δημιουργίας αποθέματος συγκεκριμένων τύπων ιστορικής αξίας, οι οποίοι θα χρησιμεύσουν για ανταλλαγές ώστε να αποκτηθούν αεροσκάφη ή άλλα εκθέματα που δεν διασώζονται στην Ελλάδα.
2. Να προστεθούν στην αεροπορική συλλογή αεροπλάνα που δεν χρησιμοποιήθηκαν από την ΠΑ αλλά επιτέλεσαν σημαντικό ρόλο στη παγκόσμια Αεροναυτική Ιστορία.
3. Να εμπλουτιστούν οι συλλογές αεροπορικής αρχαιολογίας και οχημάτων με περισσότερα εκθέματα που μαγνητίζουν το ενδιαφέρον και εξάπτουν τη φαντασία των επισκεπτών καθιστώντας το Μουσείο ενδιαφέρον ευρύτερο κοινό.
4. Να συνεχιστεί η προσπάθεια ανεύρεσης υλικού που θα ενισχύσει μελλοντικά τα εκθέματα του Μουσείου. Υλικού όπως φωτογραφικό κάθε είδους, τεχνικά εγχειρίδια, αεροναυτικά κειμήλια και αναμνηστικά, στολές προσωπικού όλων των βαθμών και ειδικοτήτων, κ.ά.
5. Να δημιουργηθούν αίθουσες θεματικών ενοτήτων, εξοπλισμού που χρησιμοποιήθηκε από την ΠΑ, όπως ηλεκτρονικές συσκευές αεροσκαφών και εδάφους, οπλισμού, στολών, αεροκινητήρων, κ.ά. (ΜΠΑ, 2020).

2. Διεθνή Πολεμικά Μουσεία

2.1 Victory Museum (Μουσείο Νίκης)

Το Victory Museum είναι το μεγαλύτερο στρατιωτικό – ιστορικό μουσείο της Ρωσίας που έχει ως θέμα το Β΄ ΠΠ, φιλοξενώντας τη μεγαλύτερη συλλογή στρατιωτικού εξοπλισμού της εποχής, στην Ευρώπη. Επιπλέον, περιλαμβάνει τρισδιάστατες εγκαταστάσεις και πανοράματα, αλλά και μια μοναδική σειρά έξι διοραμάτων που αναπαριστούν τον πόλεμο.

2.1.α. Η ιστορία του Μουσείου

Στα μέσα ακόμα του πολέμου γεννήθηκε η ιδέα της δημιουργίας ενός μνημείου με σκοπό να διαγωνισθεί το κατόρθωμα των ανθρώπων που έλαβαν μέρος στο Μεγάλο Πατριωτικό Αγώνα. Το 1942 λοιπόν, η Ένωση Αρχιτεκτόνων της ΕΣΣΔ έκανε διαγωνισμό για το καλύτερο έργο. Αυτό που κέρδισε ήταν του αρχιτέκτονα Rudnev, που έλαβε υπόψη πολλές προτάσεις του αρχιτέκτονα Chernikhon για την πληρότητα του μουσείου. Το έργο, εκτός από τις αίθουσες εκθέσεων, περιείχε μια γκαλερί τέχνης, αίθουσες των «Ηρώων του Πολέμου» και αίθουσες κινηματογράφου. Το έργο ωστόσο δεν προχώρησε ποτέ, όπως και η ιδέα να δημιουργηθεί ένα ειδικό μουσείο παρέμεινε για πολλά χρόνια σκέψη χωρίς να υλοποιηθεί.

Ωστόσο το 1955, ο στρατάρχης της Σοβιετικής Ένωσης Georgy Zhukov με επιστολή του προς την κεντρική επιτροπή του Κομμουνιστικού Κόμματος, έκανε αναφορά στην αναγκαιότητα της ανέγερσης ενός μνημείου στη Μόσχα με σκοπό να τιμηθεί η παγκόσμια ιστορική νίκη του σοβιετικού λαού και στρατού στο Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο. Τελικά, το Μάιο του 1957 το Προεδρείο της Κεντρικής Επιτροπής έκανε δεκτό το ψήφισμα, για την κατασκευή του Μουσείου της Νίκης στη Μόσχα. Συγκεκριμένα η ανέγερση θα γινόταν στο λόφο Poklonnaya.

Το έτος 1983 εκδόθηκε διάταγμα από το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΣΣΔ «Για την κατασκευή του μνημείου Νίκης του σοβιετικού λαού στο Μεγάλο Πατριωτικό Αγώνα». Η Σοβιετική κυβέρνηση χρηματοδότησε την κατασκευή με χρήματα που μαζεύτηκαν από τον κόσμο και όχι από τον κρατικό προϋπολογισμό, με σκοπό να δοθεί ένα μήνυμα κοινωνικής και ηθικής σημασίας.

Η κατασκευή άρχισε το 1985. Το ποσό που είχε συγκεντρωθεί ανέρχονταν στα 194 εκατομμύρια ρούβλια, ενώ σύμφωνα με εκτιμήσεις για τη δημιουργία του συγκροτήματος μουσείων το συνολικό κόστος υπολογίζονταν στα 212,6 εκατομμύρια. Στις 9 Μαΐου του 1995 πραγματοποιήθηκαν τα επίσημα εγκαίνια του μουσείου.

2.1. β. Το Μουσείο σήμερα

Φτάνοντας στο σήμερα, το Μουσείο Νίκης λειτουργεί ως κιβωτός για τη διαφύλαξη της ιστορικής αλήθειας και μελέτης των αποτελεσμάτων σπουδαίων ιστορικών αποφάσεων και γεγονότων. Συνολικά ο εκθεσιακός χώρος καταλαμβάνει τουλάχιστον 110 χιλιάδες τ.μ. . Υπάρχουν ανοιχτές για το κοινό τέσσερις μόνιμες εκθέσεις στο κεντρικό κτίριο : “ The Feat of the Army ”, “ The Feat of the People ”, το φωτογραφικό ντοκιμαντέρ “ Faces of Victory ” και το “ Hall of Historical Truth ”. Επιπλέον, υπάρχει ένα συγκρότημα έξι διοραμάτων τα οποία εξιστορούν τις κυριότερες μάχες του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου. Ακόμα, οι θεματικές εκθέσεις που παρουσιάζονται αφορούν σε ημερομηνίες που υπήρξαν σημαντικές για την ιστορία. Τα εκθέματα στρατιωτικού εξοπλισμού που υπάρχουν στους ανοιχτούς χώρους αποτελούν μία από τις μεγαλύτερες συλλογές του είδους αυτού στην Ευρώπη.

2.1. γ. Περιήγηση στο κεντρικό κτίριο του Μουσείου

Στο ισόγειο του κτιρίου βρίσκονται τέσσερις αίθουσες, εκ των οποίων η μία είναι αίθουσα διοραμάτων.

ι. Αίθουσα Ιστορικής Αλήθειας

Στον εκθεσιακό χώρο του “ Hall of Historical Truth ” προβάλλονται σε συγκροτημένη μορφή όλα τα κρίσιμα γεγονότα και τα αποδεικτικά στοιχεία του πιο καταστροφικού πολέμου της ιστορίας. Η έκθεση αυτή βασίζεται στην προπολεμική περίοδο και στους πρώτους μήνες του Β΄ ΠΠ.

Η περιήγηση γίνεται μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας, των πολυμέσων και των σύγχρονων καλλιτεχνικών και αρχιτεκτονικών εξοπλισμών, βυθίζοντας την ατμόσφαιρα στην προπολεμική εποχή. Με αυτό τον τρόπο επιτρέπει στο κοινό να κατανοήσει το φόβο του ξεσπάσματος του πολέμου και την απέχθεια για τους εισβολείς. Στην αίθουσα υπάρχουν φωτογραφίες, ειδησεογραφικά είδη, όπλα, αφίσες, έγγραφα αλλά και στατιστικά των οικονομικών απωλειών της Σοβιετικής Ένωσης, των πόλεων και των χωριών που καταστράφηκαν ακόμα και των νεκρών. Όλα αυτά έχουν ως στόχο όχι μόνο να ενστερνιστούμε τη φρίκη της περιόδου αυτής αλλά εξίσου σημαντικό να μη λησμονούμε πέρα από τους ήρωες του πολέμου και τα εκατοντάδες θύματα που είχε. Η έκθεση έχει ως βάση εκθέματα από το Μουσείο Γερμανών αντιφασιστών, το Μουσείο Νίκης και υλικό από το Κρατικό Αρχείο κινηματογραφικών και φωτογραφικών εγγράφων της Ρωσίας.

ii. Διόραμα

Το Μουσείο περιέχει έξι διοράματα, με δημιουργούς εγνωσμένης αξίας, δασκάλους του «Studio of Military Artists» , έχοντας ως στόχο την αφιέρωση στις πιο σπουδαίες επιχειρήσεις του πολέμου.

- «Αντεπίθεση κοντά στη Μόσχα »
- «Μάχη του Στάλινγκραντ. Συνδέοντας τα μέτωπα»
- «Αποκλεισμός του Λένινγκραντ»
- «Μάχη του Κούρσκ»
- «Καταλαμβάνοντας το Δνείπερο»
- «Καταιγίδα στο Βερολίνο»

iii. Αίθουσα “ Feat of the Army ”

Το “ Feat of the Army ” είναι μια έκθεση η οποία μιλάει για τις κύριες μάχες και τα στάδια του Πατριωτικού Πολέμου. Τα τμήματα που εξιστορούν κάθε χρόνο του πολέμου από το 1941 έως το 1945 είναι πέντε. Οι μάχες αυτές έλαβαν χώρα στα σύνορα (η άμυνα της Μόσχας, η αντεπίθεση κοντά στη Μόσχα, ο αποκλεισμός του Λένινγκραντ κ.ά.). Στην έκθεση υπάρχουν τουλάχιστον 400 σπάνια αντικείμενα, ενώ μέσα σε αυτά συμπεριλαμβάνονται και τα λείψανα θρυλικών διοικητών (G. K. Zhukov, B. Tito, I. S. Konev), στρατιωτικών ηγετών και ηρώων του πολέμου. Η παρουσίαση του “ Feat of the Army ” γίνεται με τη χρήση πολυμέσων, μοντέλων κινητού εξοπλισμού και δια δραστικών χαρτών. Στους χάρτες απεικονίζονται οι βασικές επιχειρήσεις των στρατευμάτων και φωτογραφικό υλικό από το πεδίο της μάχης. Μέσα από τις δια δραστικές οθόνες παρουσιάζονται οι ιστορίες των ηρώων, που διηγούνται τα γεγονότα από πρώτο χέρι.

iv. “Hall of Victory Faces”

Στο Εθνικό Ιστορικό αποθετήριο του “ Faces of Victory ” βρίσκεται το κυριότερο και πιο μεγάλο αρχείο σε ψηφιακή μορφή, φωτογραφικού υλικού και ιστοριών εκατοντάδων ανθρώπων που εναντιώθηκαν στο Ναζιστικό καθεστώς κατά το Β΄ ΠΠ.

Σκοπός του είναι να συνεχιστεί και να μείνει χαραγμένη σ’ όλους , η προσωπική συνεισφορά του κάθε ανθρώπου που συμμετείχε με το δικό του

τρόπο στη Μεγάλη Νίκη (πολέμησε στο μέτωπο, αντιστάθηκε στους εισβολείς κλπ.). Επιπλέον, επιτρέπεται στον καθένα να βάλει στο αποθετήριο πληροφορίες σχετικά με κάποιον συγγενή του (παππού, γιαγιά, μακρινό συγγενή) , γνωστό ή συμπατριώτη. Τα στοιχεία που θα χρειαστούν για τη διαδικασία αυτή είναι μία φωτογραφία (ή ένα ηλεκτρονικό αντίγραφο) , πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή του στη διάρκεια του πολέμου και τα χρόνια ζωής του.

Εν αντιθέσει με ένα απλό αρχείο, στο οποίο για να ληφθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για ένα άτομο πρέπει να γίνει έπειτα από ειδικό αίτημα, στο Μουσείο έχει δημιουργηθεί μια μεγάλη έκθεση πολυμέσων, όπου με τη βοήθειά του, το κάθε άτομο έχει την ευκαιρία της πρόσβασης, μέσω της διάδρασης στη βάση δεδομένων στο θεματοφυλάκιο. Τέλος, όλη η έκθεση του Εθνικού Ιστορικού αποθετηρίου “Faces of Victory ” πραγματοποιείται μέσα από τη συνεργασία του Μουσείου Νίκης με τις κυβερνητικές υπηρεσίες και τους δημόσιους οργανισμούς.

v. Αίθουσα Μνήμης και Θλίψης

Στο ισόγειο υπάρχει ένας χώρος, ο οποίος ονομάζεται Αίθουσα Μνήμης και Θλίψης, θέλοντας να τιμήσει τη μνήμη των 26.600.000 Σοβιετικών που έπεσαν στο Β΄ ΠΠ με σκοπό την προστασία της πατρίδας τους.

Το ταβάνι είναι στολισμένο με ορείχαλκο, ενώ οι κρύσταλλοι που κρέμονται από τις αλυσίδες έχουν ως συμβολισμό τα δάκρυα για τους νεκρούς. Κεντρικά της αίθουσας βρίσκεται ένα γλυπτό “Θλίψη”, το οποίο αναπαριστά την εικόνα μιας γυναίκας, παραπέμποντας σ’ όλες εκείνες τις γυναίκες (μητέρες, συζύγους, αδελφές) που θρήνησαν για τους δικούς τους που χάθηκαν στον πόλεμο. Το έργο είναι από λευκό μάρμαρο “Koelga” και ο γλύπτης που το κατασκεύασε είναι ο καθηγητής L. E. Kerbel.

vi. Αίθουσα των στρατηγών

Ο κύριος χώρος του μουσείου είναι η αίθουσα των στρατηγών που βρίσκεται στον πρώτο όροφο. Η διακόσμηση της κεντρικής σκάλας που κατευθύνεται προς το “ Hall of Fame” αποτελείται από πάνελ “ Soldier’s Road of Glory” εξυμνώντας τους σοβιετικούς στρατιώτες.

Στην αίθουσα βρίσκεται μία γκαλερί , η οποία πήρε το όνομά της από την ανώτερη στρατιωτική τάξη “ Ιπότες της Νίκης” που είχε θεσπίσει σύμφωνα

με Διάταγμα το Προεδρείο της ΕΣΣΔ στις 8 Νοεμβρίου 1943. Η τάξη αυτή βραβεύτηκε για τις επιτυχίες που είχαν οι στρατιωτικές της επιχειρήσεις σε διάφορα μέτωπα. Η αίθουσα των στρατηγών έχει διακοσμηθεί με τις χάλκινες προτομές των σοβιετικών από το Τάγμα της Νίκης. Ο στρατηγός του στρατού των Η.Π.Α. Dwight Eisenhower τιμήθηκε με το μεγαλύτερο αξίωμα της ΕΣΣΔ, λόγω της συμμετοχής του στη νίκη κατά του ναζισμού.

vii. **Αίθουσα Φήμης (Hall of Fame)**

Η αίθουσα Φήμης, η οποία είναι στο δεύτερο όροφο, έχει δημιουργηθεί προς τιμήν των ανθρώπων του Ερυθρού Στρατού (στρατιώτες, αξιωματικούς, στρατηγούς), που πολέμησαν και νίκησαν τα γερμανικά και ιαπωνικά στρατεύματα.

Σε 11.695 στρατιώτες αποδόθηκε ο ύψιστος τίτλος του Ήρωα της Σοβιετικής Ένωσης. Στο χώρο είναι τοποθετημένοι 72 μαρμάρيني πυλώνες, που αναγράφουν τα ονόματα των ηρώων και η λίστα περιέχει 68 εθνικότητες. Ανάμεσα στους ήρωες 86 ήταν γυναίκες, 15 ξένοι πολίτες και 249 επαναστάτες. Το αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως σε 115 άνθρωποι αποδόθηκε δύο φορές ο τίτλος.

Στο κέντρο του χώρου έχει εγκατασταθεί ένα άγαλμα από χαλκό ύψους 10 μέτρων με την ονομασία “ Στρατιώτης της Νίκης ”, δημιούργημα του ουκρανικής καταγωγής γλύπτη V. I. Chills. Ο θόλος περιβάλλεται με ένα στεφάνι δόξας φτιαγμένο από χαλκό, που συμβολίζει τη συμμετοχή στη νίκη από όλους τους λαούς της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Στο κεντρικό σημείο του θόλου υπάρχει το υψηλότερο στρατιωτικό αξίωμα η “ Νίκη ” και σ’ ένα κύκλο στο πάνω μέρος του δωματίου είναι δώδεκα ανάγλυφα πόλεων καταγωγής των ηρώων, το “ Φρούριο των Ηρώων ” του Brest όπως επίσης τα κείμενα διαταγμάτων που σχετίζονται με τους τιμητικούς τίτλους.

Στην αίθουσα διοργανώνονται οι τελετές ορκωμοσίας του στρατού και παραδίδονται στα παιδιά των στρατιωτικών διπλώματα για την αποφοίτησή τους από κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ακόμα στο “Hall of Fame” παρουσιάζονται συχνά τρισδιάστατα βίντεο. Πιο συγκεκριμένα στο δωμάτιο έχει δημιουργηθεί μια 3D εγκατάσταση με την ονομασία “Ο δρόμος προς τη νίκη” από το “SILA SVETA”, ένα από τα πιο φημισμένα διεθνή στούντιο διαδραστικών μέσων. Η προβολή είναι βασισμένη στα γεγονότα το καιρού του

πολέμου, από την έναρξη της τραγωδίας, συνεχίζοντας με τη μάχη στη Μόσχα, τον αποκλεισμό του Λένινγκραντ, τη μάχη του Στάλινγκραντ, την εισβολή στο Βερολίνο και τέλος την παρέλαση της νίκης. Το βίντεο γίνεται με τη βοήθεια είκοσι ισχυρών προβολέων, ηχείων τα οποία είναι κατασκευασμένα με βάση την αρχιτεκτονική της αίθουσας, αξιοποιώντας το θόλο της “Νίκης”.

viii. Έκθεση “Feat of the People ”

Το “Feat of the People” είναι μία νέα έκθεση στο δεύτερο όροφο του μουσείου και καταλαμβάνει έκταση 3.000 τ.μ. Το θέμα της αφορά στην ανιδιοτελή προσφορά των ανθρώπων, που παρόλο που δεν είχαν συμμετάσχει στον πόλεμο, καθώς ήταν άμαχος πληθυσμός (νοικοκυρές, ιατροί, καλλιτέχνες, εργάτες εργοστασίων), εν τούτοις με το δικό τους τρόπο συνέβαλαν στη νίκη.

Το μεγαλοπρεπές αυτό εγχείρημα δεν μπορεί να συγκριθεί με κανενός άλλου είδους στην ιστορία των μουσείων. Η έκθεση είναι βασισμένη σε ένα συνδυασμό από μοναδικά εκθέματα, ειδικά εφέ και διακόσμηση, που αναπαριστώντα με απόλυτη αυθεντικότητα. Αυτό επιτρέπει στο κοινό όχι μόνο να μάθει τα ιστορικά γεγονότα, αλλά και να ζήσει τα γεγονότα σα να βρισκόταν το ίδιο εκεί.

Το “Feat of the People ” χωρίζεται σε 14 θεματικές ενότητες. Με τη χρήση του τεχνολογικού εξοπλισμού, η ατμόσφαιρα του πολέμου μπορεί να συνεπάρει τον επισκέπτη, μεταφέροντάς τον από το Μπρεστ (πόλη της Λευκορωσίας) στο Βερολίνο, επιτρέποντάς του να εισέλθει στη βιβλιοθήκη του πολιορκούμενου Λένινγκραντ, να επισκεφτεί νοσοκομεία, εργοστάσια, θέατρα της πολεμικής περιόδου ακόμα και το γραφείο του Γιόζεφ Στάλιν. Όλα αυτά βέβαια επιτυγχάνονται με τη βοήθεια των σύγχρονων οπτικοακουστικών τεχνολογιών. Επίσης το μουσείο ανέθεσε στον Igor Ugolnikov τη δημιουργία μιας σειράς από ανακατασκευασμένα φιλμ, που θα προβάλλονται στους τοίχους.

ix. Έκθεση γκαλερί

Η έκταση που καταλαμβάνει η γκαλερί είναι το λιγότερο 3.000 τ.μ.. Το Μάιο 1993 έγινε η πρώτη παρουσίαση με θέμα “Άμυνα και Πατρίδα” (Defense and Fatherland). Από τότε η γκαλερί φιλοξενεί συχνά πολυάριθμες εκθέσεις, αναδεικνύοντας εκθέματα από τις συλλογές και του Μουσείου Νίκης αλλά και

άλλων μεγάλων Μουσείων της Ρωσίας. Το 1995 παρουσιάστηκε μία έκθεση με την ονομασία “Victory, YES! ”, η οποία ήταν βασισμένη σε έργα της State Tretyakov Gallery. Μετά από μια πενταετία το Κρατικό Μουσείο της Ρωσίας διέθεσε πίνακες για την έκθεση “For the sake of life on earth”. Το Δεκέμβριο του 2019, έγινε η παρουσίαση της έκθεσης “Art and Peace”, η οποία δημιουργήθηκε από τους σπουδαιότερους μοντέρνους Κινέζους ζωγράφους και γλύπτες , που παρουσίαζε όχι μόνο την εξέλιξη της μοντέρνας κινεζικής τέχνης , αλλά τον κόσμο ως σύνολο, μέσα από την οπτική των γηγενών της ουράνιας Αυτοκρατορίας.

2.1.δ. Υπαίθριες εκθέσεις

Ωστόσο, πέρα από την έκθεση στο κεντρικό κτίριο του μουσείου υπάρχουν κι άλλες μόνιμες εκθέσεις, οι οποίες βρίσκονται στους ανοιχτούς χώρους του μουσείου και είναι τρεις.

Η πρώτη έκθεση έχει την ονομασία “ Engines of War ” (Μηχανές Πολέμου) και παρουσιάζει πάνω από εξήντα εκθέματα που αφορούν εξοπλισμούς οχημάτων και κάποια δείγματα από όπλα πυροβολικού του διαστήματος 1930 με 1940. Ένα μέρος της συλλογής δόθηκε ως δωρεά στο μουσείο από το συλλέκτη Vyacheslav Len.

Η δεύτερη έκθεση είναι συνέχεια της προηγούμενης και χωρίζεται σε έντεκα υποκατηγορίες.

- Εξοπλισμός και Όπλα που αποτελούν τρόπαια
- Οχυρώματα
- “Railway Troops”
- “Military Road”
- Εφεδρικό Πυροβολικό
- Τεθωρακισμένα Οχήματα
- Αεροπορία και Αεράμυνα
- Μάχιμο Πυροβολικό
- Αντάρτικα Παραρτήματα
- Πολεμικό Ναυτικό

- Γιαπωνέζικα όπλα και στρατιωτικό υλικό που καταλήφθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου Σοβιετικής Ένωσης – Ιαπωνίας

Η τρίτη και τελευταία έκθεση σχετίζεται με το στρατιωτικό εξοπλισμό που χρησιμοποιήθηκε από το σοβιετικό στρατό προς τα τέλη του 20ου αιώνα για μάχες εντός και εκτός συνόρων. Το βασικό της αντικείμενο είναι το αεροσκάφος An-12, μέσα στο οποίο γίνεται μια επίδειξη με τον τίτλο “Performance of Military Duty”. Βαρύτητα δίνεται στις στρατιωτικές επιχειρήσεις μεταξύ 1979 και 1989 στο Αφγανιστάν.

2.1.ε Δραστηριότητες και συνεργασίες του Μουσείου

Στο μουσείο Νίκης δίνεται η δυνατότητα οργάνωσης εκδηλώσεων (πολιτιστικών, εκπαιδευτικών) με τη μορφή επαγγελματικών συνεδρίων, συναντιών ακόμα και προβολής βίντεο.

Επιπρόσθετα, το Victory Museum πραγματοποιεί πολλούς διαγωνισμούς που σχετίζονται με ζωγραφική ή εκπαιδευτικές δραστηριότητες, με σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης μέσω του Μουσείου, με τη βοήθεια της τεχνολογίας.

Πέρα από αυτά, ένα άλλο σπουδαίο κομμάτι είναι η δημιουργία ενός κέντρου για παιδιά, που είναι μια πλατφόρμα δραστηριοτήτων με στόχο την εκπαίδευση των μαθητών που αποτελεί συνδυασμό επικοινωνίας, εκπαίδευσης και τόνωσης της κοινωνικής δραστηριότητας. Φυσικά όλα αυτά τα προγράμματα πραγματοποιούνται σε συνεργασία με ιδιωτικές εταιρίες και μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

2.1.στ. Προσφορά του Victory Museum στην κοινωνία

Εν κατακλείδι, σκοπός του Μουσείου είναι η διατήρηση της ιστορίας δοσμένη μέσα από τα μάτια των νικητών, κληροδότημα για τις νέες γενιές. Το Μουσείο δίνει τη δυνατότητα σε όλους να ζήσουν τις ένδοξες σελίδες του παρελθόντος αποτιόντας φόρο τιμής σε αυτούς που υπερασπίστηκαν την πατρίδα, ανθρώπους καθημερινούς που σήκωσαν βαρύ φορτίο, συνειδητοποιώντας ότι ο ηρωισμός και η υπομονή, η δύναμη, το θάρρος και η επιμονή των ανθρώπων, τους κάνει αήττητους, όταν ενωμένοι αντιμετωπίζουν τον κοινό εχθρό. Με τη χρήση πολυμεσικών και καινοτόμων εφαρμογών παρέχεται η ευκαιρία στα νέα παιδιά να συμμετέχουν στις μάχες που διεξήχθησαν σα να βρίσκονταν εκεί, έτσι ώστε να κατανοήσουν τα γεγονότα (Victory Museum, Moscow, 2020)

2.2 Royal Museum of the Armed Forces and Military History

2.2.α. Ιστορική επισκόπηση

Η ιστορία του Μουσείου ξεκινά τον 19ο αιώνα. Το μετέπειτα Jubilee Park αποτελεί απλά έναν χώρο άσκησης για τη Civic Guard (βελγική παραστρατιωτική οργάνωση) που πραγματοποιεί τις συναντήσεις της εκεί τις Κυριακές.

Το 1875 ο Βέλγος αρχιτέκτονας Gédéon Bordiau σχεδιάζει μια ζώνη πρασίνου με εκθεσιακούς χώρους, με αφορμή την πεντηκοστή επέτειο της βελγικής ανεξαρτησίας. Αργότερα, το 1888, στη διάρκεια του Μεγάλου Διεθνούς Διαγωνισμού για την Επιστήμη και τη Βιομηχανία, ο χώρος λαμβάνει το οριστικό όνομα «Jubilee Park».

Μετά το θάνατο του Bordiau το 1904, ο Leopold II καλεί τον Γάλλο αρχιτέκτονα Charles Girault, ο οποίος φτιάχνει καινούρια σχέδια. Το μνημείο εγκαινιάζεται στις 27 Σεπτεμβρίου 1905, ημέρα της 75ης επετείου της βελγικής ανεξαρτησίας.

Επ' αφορμής της Παγκόσμιας Έκθεσης του 1910 γίνονται προσαρμογές και το πάρκο αποκτά την τελική του όψη. Σήμερα μόνο το Στρατιωτικό Μουσείο εξακολουθεί να κατέχει το αρχικό κτίριο, όπως σχεδιάστηκε από τον Bordiau.

2.2.β. Το στρατιωτικό μουσείο

Στη διάρκεια της παγκόσμιας έκθεσης του 1910, ένας νεαρός αξιωματικός, ο Louis Leconte, συγκεντρώνει περίπου εννιακόσια αντικείμενα που απεικονίζουν το στρατιωτικό παρελθόν του Βελγίου.

Η έκθεση έγινε δεκτή με μεγάλο ενθουσιασμό και οι αρχές αποφασίζουν να διατηρήσουν τη συλλογή, να την στεγάσουν στα παλιά κτίρια της Στρατιωτικής Ακαδημίας και να αναθέσουν στον Louis Leconte τη διαχείρισή της. Έτσι γεννήθηκε το Στρατιωτικό Μουσείο.

Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η συλλογή μεγαλώνει με δωρεές από ιδιώτες και ξένες κυβερνήσεις. Ενισχύεται επίσης με τον εξοπλισμό που άφησαν πίσω τους οι Γερμανοί. Το 1923 το Μουσείο κατέχει πλέον τη βόρεια πτέρυγα του Jubilee Park. Ο Leconte διορίζεται επιμελητής.

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου το Μουσείο καταλήφθηκε από τους Γερμανούς και ξανάνοιξε τις πύλες του μετά το τέλος των εχθροπραξιών. Με το πέρασμα του χρόνου το Μουσείο διαφοροποιείται με τη δημιουργία νέων τμημάτων: στρατιωτική ιστορία, αρχεία, βιβλιοθήκη, αίθουσες εκτυπώσεων και χαρτών. Έτσι βασικοί παράγοντες της λειτουργίας του γίνονται ο επιστημονικός χαρακτήρας του και έννοιες όπως η διατήρηση, η αποκατάσταση και η παρουσίαση.

2.2.γ. Το Στρατιωτικό Μουσείο σήμερα

Σήμερα το Βασιλικό Στρατιωτικό Μουσείο καταλαμβάνει μία έκταση περίπου 40.000 m². Τόσο η αρχιτεκτονική όσο και η ατμόσφαιρα είναι μοναδικά. Από την Historic Gallery με τις οθόνες, στην Gallery Bordiau με τη σύγχρονη μουσειολογία: κατά την περιήγησή του στο Μουσείο ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να ανακαλύψει εξελισσόμενες συλλογές, αλλά και νέες παρουσιάσεις.

2.2.δ. Συλλογές και μόνιμες εκθέσεις

Οι συλλογές του Μουσείου απεικονίζουν δέκα αιώνες στρατιωτικής ιστορίας και δεξιοτήτων, από μεσαιωνικές πανοπλίες μέχρι τα σημερινά αεροπλάνα και τα τεθωρακισμένα οχήματα, από πολύτιμα όπλα πυρός και τέλος σπαθιά και ξίφη με χαραγμένες λεπίδες. Οι στρατιωτικές στολές και τα καπέλα και κράνη αντικατοπτρίζουν την στρατιωτική εξέλιξη, καθώς και την επιρροή της μόδας στους στρατούς. Η ιστορία της χώρας δεν είναι μακρινό παρελθόν: η αυστριακή, η γαλλική και η ολλανδική περίοδος, η ανεξαρτησία του Βελγίου και η στρατιωτική πολιτική του νέου βασιλείου, η ιστορία των ηγεσιών, οι μεγάλες παγκόσμιες συγκρούσεις,

παρουσιάζονται όλα στις μόνιμες εκθέσεις του Μουσείου. Πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, τιμητικές διακρίσεις και μετάλλια αφηγούνται τις ιστορίες τους, στις περιοδικές εκθέσεις και μας κάνουν να ταξιδέψουμε στο χρόνο. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι κάτωθι μόνιμες εκθέσεις:

Arms and Armour Gallery

Μια εντυπωσιακή συλλογή από όπλα και πανοπλίες που παρουσιάζει την εξέλιξη του εξοπλισμού, από τεχνικής απόψεως. Η γκαλερί μας δίνει την εικόνα μιας περιόδου που εκτείνεται από τον Μεσαίωνα μέχρι και τα τέλη του 18ου αιώνα. Τα περισσότερα κομμάτια της συλλογής προέρχονται από τους δούκες της Βουργουνδίας και τη δυναστεία των Αψβούργων, οι οποίοι βρίσκονταν στο απόγειο της ακμής τους υπό τον αυτοκράτορα Κάρολο Ε΄(1500-1558) ο οποίος ήταν επικεφαλής μιας αυτοκρατορίας, με έδρα στις Βρυξέλες «στην οποία ο ήλιος δεν έδυε ποτέ». Το στήσιμο της έκθεσης παρουσιάζει τον αμυντικό εξοπλισμό του ιππότη κατά τον μεσαίωνα. Η προστασία περιοριζόταν αρχικά σε ένα απλό μεταλλικό πουκάμισο, για να εξελιχθεί σε μια πλήρη πανοπλία, αφού προστέθηκε εξοπλισμός που κάλυπτε το ανώτερο σώμα και τους μηρούς. Τον 17ο αιώνα εμφανίζονται τα δερμάτινα παλτό και γάντια, προστασία για τα χέρια όσο και για το υπόλοιπο σώμα, οι θώρακες και το κράνος burgonet. Τα όπλα (πυροβόλα ή ξίφη) ήταν δείγματα τελευταίας τεχνολογίας. Ως γνωστόν τα όπλα δεν είναι αποκλειστικά αντικείμενα πολέμου, αλλά χρησιμοποιούνται και για λόγους αναψυχής. Τα όπλα των αθλητικών τουρνουά, τα κυνηγετικά όπλα που συνοδεύονται από το κέρασ μεταφοράς και αποθήκευσης μπαρουτιού μαρτυρούν του λόγου το αληθές.

Dutch Gallery

Η γκαλερί είναι αφιερωμένη στην περίοδο μεταξύ 1815 και 1830, όταν οι Ολλανδοί ενώθηκαν για πρώτη φορά μετά τη μάχη του Βατερλό, γεγονός που έληξε 15 χρόνια αργότερα με τη Βέλγικη Επανάσταση. Η γκαλερί λειτουργεί και σαν προοίμιο για την Ιστορική Γκαλερί.

The Historic Gallery

Η γκαλερί αυτή είναι ένας από τους πρώτους χώρους έκθεσης του Μουσείου. Είναι αφιερωμένη στην εξέλιξη του βελγικού στρατού μεταξύ 1831 και 1914. Η συναρπαστική ιστορία της Civic Guard αποτυπώνεται επίσης εκεί. Μια πληθώρα άνω των 8.000 αντικειμένων περιμένουν να ανακαλυφθούν! Μία αίθουσα γεμάτη με πολύχρωμες στολές και καπέλα μαρτυρούν μια περίοδο κατά την οποία η

στρατιωτική μόδα δεν επέβαλε το καμουφλάζ. Τεράστια πορτρέτα και προτομές ισχυρών αξιωματικών, εντυπωσιακά όπλα και αμέτρητες σημαίες τραβούν την προσοχή. Επιπλέον, η έκθεση παρουσιάζει μια μοναδική συλλογή αντικειμένων ιδιοκτησίας των δύο πρώτων βασιλιάδων του Βελγίου. Τόσο ο Λεοπόλδος Α΄ όσο και ο Λεοπόλδος Β΄ ήταν επικεφαλής του βελγικού στρατού και ως εκ τούτου απολαμβάνουν μιας προθήκης, γεμάτης με στολές και προσωπικά τους αντικείμενα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν ένα κρεβάτι εκστρατείας του Leopold I και το τρίκυκλο του Leopold II που χρησιμοποιούσε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Οστάνδη.

Η γκαλερί επίσης ανοίγει ένα συναρπαστικό και μοναδικό παράθυρο στον κόσμο. Προθήκες γεμάτες αναμνηστικά από εξωτικά μέρη αφηγούνται την ιστορία της στρατιωτικής παρουσίας του Βελγίου στην Ιταλία, το Μεξικό, την Αφρική και την Κίνα. Αποτελεί με αυτόν τον τρόπο η έκθεση ένα πορτρέτο του Βελγίου του 19ου αιώνα, μιας ένδοξης εποχής κατά την οποία η χώρα κατατάσσονταν στις μεγάλες βιομηχανικές δυνάμεις.

Η Historic Gallery συχνά αναφέρεται ως «μουσείο μέσα στο μουσείο». Η γκαλερί σχεδιάστηκε τη δεκαετία του 1920 στη βάση μιας ιδέας του 19ου αιώνα και παρά τις μετέπειτα ανακαινίσεις εξακολουθεί να αποπνέει τη γοητεία περασμένων καιρών. Από μουσειολογική άποψη η γκαλερί δεν παύει να είναι σύγχρονη. Στο παρελθόν τα μουσεία δεν διέθεταν εγκαταστάσεις αποθήκευσης, καθώς κάθε κομμάτι εκτίθετο δημόσια. Στα μελλοντικά σχέδια του Μουσείου είναι η ανακαίνιση της Historic Gallery που προσφέρει μια μοναδική εικόνα στις μουσειακές μεθόδους, στο πέρασμα του χρόνου.

The Russian Gallery

Από το 1936 το Βασιλικό Στρατιωτικό Μουσείο διαφυλάττει μια πράγματι εξαιρετική συλλογή: αντικείμενα Ρώσων αξιωματικών που εγκατέλειψαν τη Ρωσία μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση. Η συλλογή εκτίθεται σε μια αίθουσα κατασκευασμένη για αυτόν ειδικά τον σκοπό, το 2001. Περιέχονται αντικείμενα προερχόμενα από πρώην ρωσικά μουσεία καθώς και προσωπικά αντικείμενα των αξιωματικών της Αυτοκρατορικής Φρουράς. Παρουσιάζονται πολυτελή όπλα, ασημικά των Κοζάκων αξιωματικών της Αγίας Πετρούπολης και ιματισμός που ανήκε στους τσάρους Νικόλαο Α΄ (1825-1855), Αλέξανδρο Β΄ (1855-1881) και Αλέξανδρο Γ΄ (1881-1894) καθώς και στον γιο του τελευταίου τσάρου, Αλέξη (1904-1918).

Η Russian Gallery ενισχύθηκε τον Φεβρουάριο του 2017. Ιππικά τρόπαια και μετάλλια αξιωματικών του συντάγματος Atamanski των Κοζάκων της Αυτοκρατορικής Φρουράς, που δεν είχαν μέχρι τότε παρουσία, προστέθηκαν στη συλλογή. Η γκαλερί είναι εξοπλισμένη με επίπεδες οθόνες και λεζάντες σε τρεις γλώσσες.

Aviation Hall. Από το αερόστατο στο F-16.

Ίσως η παλαιότερη επιθυμία του ανθρώπου είναι να πετάξει σαν πουλί. Το 1783, οι αδελφοί Montgolfier ήταν οι πρώτοι που έδωσαν σχήμα και μορφή σε αυτό το όνειρο. Περισσότερα από εκατό χρόνια πριν την κατασκευή του πρώτου αεροπλάνου, οι Montgolfier κατάκτησαν τους ουρανούς με ένα αερόστατο. Μέρος του πρώτου ορόφου του Aviation Hall καταλαμβάνει η έκθεση αυτών των αεροσκαφών. Το Zeppelin L30, ανήκει στην κατηγορία των μεγάλων Zeppelins του γερμανικού στρατού. Με όγκο 55.000 m³ και μήκος 198 μέτρα, είχε τελική ταχύτητα 100 χλμ/ώρα. Το 1931, ο Auguste Piccard, Ελβετός επιστήμονας και καθηγητής στο πανεπιστήμιο των Βρυξελλών, ανέβηκε για πρώτη φορά στη στρατόσφαιρα σε μια καμπίνα αλουμινίου υπό πίεση. Μετά την προσγείωση του, η μικρή άτρακτος, που βρίσκεται στην έκθεση, εγκαταλείφθηκε στις Άλπεις για αρκετό διάστημα, κατά το οποίο έπεσε θύμα γκράφιτι από περαστικούς.

Η έκθεση επίσης διαθέτει μια μοναδική συλλογή αεροπλάνων από τον Α΄ και Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καθώς και από τον μεσοπόλεμο και τη μεταπολεμική περίοδο. Με τη στήριξη εθελοντών όπως και της Βελγικής Πολεμικής Αεροπορίας, πολλά μηχανήματα έχουν αποκατασταθεί και αποτελούν εκθεσιακά κοσμήματα. Κάποια από αυτά, όπως το Nieuport 23, το υδροπλάνο Schreck και δύο γερμανικά αεροσκάφη παρατήρησης από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είναι σπάνια παγκοσμίως. Ένα νέο κομμάτι της έκθεσης είναι αφιερωμένο σε αεροπλάνα που πετούσαν Βέλγοι πιλότοι κατά τη διάρκεια του ίδιου πολέμου. Σε μια αναπαράσταση του εργαστηρίου του Βέλγου κατασκευαστή Renard, οι επισκέπτες του Μουσείου μπορούν να δουν ένα ξύλινο αεροπλάνο να δημιουργείται, από τα προσχέδια του σκάφους, τη συναρμολόγηση της ατράκτου μέχρι τη στιγμή της παρθενικής πτήσης. Οι επισκέπτες μπορούν να πάρουν τον έλεγχο των χειριστηρίων του Hunter MK6. Άλλα αεροπλάνα εγνωσμένης αξίας, όπως το Spitfire, η θρυλική Dakota, το MiG-21 και το F-16 καταγράφουν την εξέλιξη της διεθνούς αεροπλοΐας.

The Navy Gallery

Στην γκαλερί αυτή εμφανίζονται αντικείμενα, έγγραφα, εικόνες, φιλμ, μοντέλα κλίμακας και ναυτικές στολές. Ο επισκέπτης μπορεί επίσης να δει, ίσως για πρώτη φορά, ένα «ΡΑΡ» ή αλλιώς «αυτοπροωθούμενο ψάρι», που χρησιμοποιούσαν οι Βέλγοι ναρκαλιευτές. Τα αντικείμενα αφηγούνται την ιστορία και την εξέλιξη του Βελγικού Ναυτικού από την ίδρυσή του το 1831. Δείχνουν τις δράσεις που αναλαμβάνουν, διαχρονικά, οι ναυτικοί και τονίζουν τον σημαντικό έργο που επιτέλεσαν τόσο στο Βέλγιο όσο και στην Ευρώπη.

Antarctica

Τον Μάρτιο του 2016 στο Μουσείο εγκαινιάστηκε ένα νέο τμήμα αναφορικά με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις της χώρας στην Ανταρκτική. Στην έκθεση απεικονίζονται οι αποστολές που πραγματοποίησε το Βέλγιο στη λευκή ήπειρο, σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Άμυνας. Μέσα από μια σύγχρονη και δυναμική σκηνογραφία ο επισκέπτης ταξιδεύει στο χρόνο: από το ταξίδι Belgica το 1897-1899, πάνω από το σταθμό King Baudouin το 1957-1960 μέχρι το σημερινό σταθμό Princess Elisabeth.

Bordiau Gallery

Από τις 9 Μαΐου 2019 η εντυπωσιακή αυτή έκθεση δίνει στον επισκέπτη μια πλήρη εικόνα της στρατιωτικής ιστορίας του Βελγίου και της Ευρώπης μεταξύ του 1919 και του 1945 με περισσότερα από 2.000 εκθεσιακά είδη.

Στη νέα γκαλερί έχουμε μια αφήγηση της ιστορίας της κατοχής και της απελευθέρωσης του Βελγίου (1940-1944) και του τέλους του πολέμου στην Ευρώπη και την Ασία (1944-1945), δίνοντας έμφαση στην εθνικοσοσιαλιστική καταστολή, τις διώξεις και τις γενοκτονίες (1933-1945). Η έκθεση κάνει την υπέρβαση, όσον αφορά την παραδοσιακή στρατιωτική ιστορία και μεγεθύνει όλες τις παραμέτρους του πολέμου, ανθρώπινες, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές. Δίνεται η δυνατότητα μιας ισορροπημένης ιστορικής και επιστημονικής αφήγησης, στην οποία οι δυνατότητες και οι «επιλογές» σε καιρούς πολέμου είναι ένα επαναλαμβανόμενο θέμα χωρίς να αποφεύγονται τα ταμπού: οι βελγικοί θεσμοί, ο ρόλος του βασιλιά, η αντίσταση, η συνεργασία, η δίωξη των Εβραίων και η καταπίεση επισημαίνονται και μπαίνουν στο κάδρο της ιστορίας.

Οι εκθεσιακοί χώροι αποτελούν εξαιρετικά δείγματα σύγχρονης σκηνογραφίας σε τέλεια ισορροπία με τα εκθέματα. Η επεξεργασία τόσο των πατωμάτων όσο και των

τοίχων, ο φωτισμός και οι προθήκες κάνουν την επίσκεψη αρμονική. Θεαματικές πολυμεσικές εφαρμογές ολοκληρώνουν το υπερθέαμα.

Ωστόσο, το Μουσείο παραμένει πιστό στο κάλεσμά του· στο επίκεντρο της προσοχής παραμένουν τα μοναδικά και εξαιρετικά συλλεκτικά είδη που φέρνουν τον επισκέπτη σε άμεση επαφή με το παρελθόν και την ιστορία.

2.2.ε. Αποστολή

Σκοπός του Βασιλικού Στρατιωτικού Μουσείου είναι να εμπλουτίζει τις γνώσεις σχετικά με τη στρατιωτική ιστορία και την ιστορία των συγκρούσεων, τόσο κατά τη διάρκεια ενός πολέμου όσο και σε περίοδο ειρήνης, μέσω της μοναδικής και πλούσιας στρατιωτικής κληρονομιάς που διαχειρίζεται.

Η κληρονομιά του Μουσείου είναι κινητή, ακίνητη και άυλη. Με απώτερο σκοπό τη μακροπρόθεσμη διατήρηση τους, οι συλλογές διαχειρίζονται, διατηρούνται, αναλύονται, ερμηνεύονται και επεκτείνονται με επαγγελματικό και επιστημονικό τρόπο.

Το χρονικό πλαίσιο του Μουσείου εκτείνεται από τον Μεσαίωνα μέχρι τις μέρες μας. Το γεωγραφικό πλαίσιο καλύπτει τόσο τα ιστορικά εδάφη που προηγούνται της δημιουργίας του βασιλείου όσο και το σημερινό Βέλγιο, σε ευρωπαϊκή και διεθνή προοπτική (War Heritage Institute, 2020. Royal Museum of the Armed Forces and Military History).

3. Πλωτά Πολεμικά Μουσεία

3.1 Μελέτη Περίπτωσης «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ»

3.1.α. Ιστορικό απόκτησης του πλοίου

Το πλωτό «Γεώργιος Αβέρωφ», που καθιερώθηκε να ονομάζεται «Θωρηκτό Αβέρωφ», είναι ένα θωρακισμένο καταδρομικό, που αποτελεί πιστό αντίγραφο ενός ιταλικού θωρακισμένου ονόματι «Pisa». Το πλοίο ναυπηγήθηκε στο Λιβόρνο της Ιταλίας στα ναυπηγεία του Ορλάντο, σχεδιασμένο από τον ίδιο το ναυπηγό Ιωσήφ Ορλάντο, κατά την περίοδο από το 1907 μέχρι το 1911 και έπειτα πέρασε στην ελληνική διοίκηση του Βασιλικού Ναυτικού.

Το όνομα που δόθηκε στο πλοίο είναι του Έλληνα επιχειρηματία αλλά και εθνικού ευεργέτη, Γεώργιου Αβέρωφ. Ο επιχειρηματίας προέβλεπε στη διαθήκη του πως ένα μέρος της περιουσίας του θα διατίθετο στο ελληνικό κράτος με σκοπό την αγορά ενός καλά επανδρωμένου καταδρομικού πλοίου, το οποίο θα έπαιρνε το όνομά του. Ένας ακόμα όρος στη διαθήκη ήταν πως το θωρηκτό θα λειτουργούσε για εκπαιδευτικούς λόγους για τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, τόσο στο θεωρητικό όσο και στο πρακτικό κομμάτι. Το υπόλοιπο ποσό που χρειαζόνταν για την αγορά του πλοίου δόθηκε από το

Ταμείο του Εθνικού Στόλου. Συνολικά η τότε κυβέρνηση του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη διέθεσε 23.650.000 χρυσές δραχμές.

Στις 12 Μαρτίου 1910 (27 Φεβρουαρίου με βάση το παλιό ημερολόγιο) έγινε η καθέλκυση του Θ/Κ «Γ. Αβέρωφ», ενώ την 1η Σεπτεμβρίου του 1911 έπλευσε για το λιμάνι του Φαλήρου, όπου η υποδοχή του έγινε μέσα σε κλίμα ενθουσιασμού από το παρευρισκόμενο πλήθος (Θωρηκτό Γεώργιος Αβέρωφ, 2017).

3.1.β. Ενεργός δράση

Το πλοίο δεν άργησε να μπει στην ενεργό δράση καθώς στους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913) τέθηκε επικεφαλής του ελληνικού στόλου με στόχο την απελευθέρωση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου. Συγχρόνως καταλυτική ήταν η συμμετοχή του στις ναυμαχίες της Έλλης (3 Δεκεμβρίου 1912) και της Λήμνου (5 Ιανουαρίου 1913) απέναντι στον οθωμανικό στόλο. Το πλοίο κατά την περίοδο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918) δε συμμετείχε ενεργά καθώς η Ελλάδα διατηρούσε για μεγάλο χρονικό διάστημα ουδέτερη στάση. Το 1922 το «Γ. Αβέρωφ» έπλευσε προς τα μικρασιατικά παράλια με σκοπό να μεταφέρει τα στρατεύματα και τους ξεριζωμένους πλέον Έλληνες της Μικράς Ασίας.

Στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το Θωρηκτό ορίστηκε για μια ακόμη φορά επικεφαλής του πολεμικού στόλου. Τον Απρίλιο του 1941 πριν τη διαφαινόμενη συνθηκολόγηση το Υπουργείο Ναυτικών έδωσε εντολή στο πλήρωμα να βυθίσει το πλοίο προκειμένου να μην περάσει σε εχθρικά χέρια. Μετά από λίγο χρονικό διάστημα κατέπλευσε στη Βομβάη με σκοπό να γίνει επιθεώρηση και ενιαία επισκευή του. Ύστερα από τέσσερα χρόνια απουσίας, το «Γ. Αβέρωφ» επανήλθε θριαμβευτικά στην Ελλάδα στις 16 Οκτωβρίου του 1944. Κατά την περίοδο 1947-1949 λειτούργησε ως Αρχηγείο του Στόλου. Το 1952 τίθεται πλέον εκτός ενεργού δράσης καθώς το συγκεκριμένο μοντέλο ήταν τεχνολογικά ξεπερασμένο (Θωρηκτό Γεώργιος Αβέρωφ, 2017).

3.1.γ. «Το Γ. Αβέρωφ» Μουσείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Στις μέρες μας το πλωτό-μουσείο «Γ. Αβέρωφ» , το οποίο βρίσκεται στον Πειραιά και συγκεκριμένα στο λιμάνι του Π. Φαλήρου, καθίσταται ως μνημείο τιμώντας όσους υπηρέτησαν και θυσιάστηκαν σε όλη την πορεία της λαμπρής ιστορίας του. Ταυτόχρονα παραμένουν αναλλοίωτα στο χρόνο τα άυλα ανθρώπινα ιδανικά, όπως η σπουδαιότητα του ναυτικού επαγγέλματος, η κληρονομιά των θαλασσών και η αξία των θαλάσσιων μεταφορών. Το Μουσείο υποδέχεται καθημερινά πληθώρα ανθρώπων, καθώς για χρόνια είναι μια εκπαιδευτική κοινότητα για πολλά σχολεία,

ιδρύματα αλλά και ιδιώτες, πραγματοποιώντας παράλληλα και το δεύτερο σκοπό του οράματος του δωρητή Γεώργιου Αβέρωφ, δηλαδή πέραν από εθνική να επιτελεί και εκπαιδευτική αποστολή.

Η εξωτερική όψη του πλοίου είναι επιβλητική καθώς είναι αρκετά μεγάλο σε έκταση και όγκο ενώ ταυτόχρονα είναι άψογα συντηρημένο. Ανεβαίνοντας τη σκάλα, στην οποία έχει τοποθετηθεί μηχανισμός, ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, υπάρχει το πρώτο από τα τρία καταστρώματα του θωρηκτού, το λεγόμενο εξωτερικό ή άνω. Στην πρύμνη υπάρχουν τρία πυροβόλα και ένας μικρός χώρος που λειτουργεί σαν εκκλησία. Υπάρχει η δυνατότητα για περιήγηση στο βασικό χώρο έκθεσης από τρία διαφορετικά μονοπάτια. Επιπλέον, στην πλώρη βρίσκονται οι χώροι υγιεινής, ένα πρατήριο με αναμνηστικά και η είσοδος για την ξενάγηση στο Α' υπόστρωμα αυτό βρίσκεται ο μεγαλύτερος αριθμός εκθεμάτων που έχει σχέση με το πλοίο και την ιστορία του. Διεισδύοντας στο εσωτερικό αυτού του επιπέδου ο πρώτος χώρος αποτελεί το μέρος όπου οι ναύτες περνούσαν σχεδόν όλη τους τη μέρα, διότι εκεί εργάζονταν, τρώγανε και κοιμόντουσαν. Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν οι αιώρες και τα τραπέζια τοποθετημένα ακριβώς όπως ήταν τότε, ενώ περιμετρικά έχουν μπει πολλές φωτογραφίες που απεικονίζουν γεγονότα της εποχής. Προχωρώντας πιο μέσα βρίσκεται το μουσείο, το οποίο περιέχει ιστορικά αντικείμενα, όπως το απόκομμα από την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως που αναφέρει το πότε και με ποιον τρόπο αγοράστηκε το «Γ. Αβέρωφ». Επίσης εκθέτονται οι στολές που φορούσαν οι ναύτες, οι αξιωματικοί αλλά και πολλά αντικείμενα που χρησιμοποιούνταν στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ταυτόχρονα προβάλλονται σε οθόνες ντοκιμαντέρ που σχετίζονται με τα ιστορικά γεγονότα του πλοίου. Στην επόμενη αίθουσα είναι το καρέ των αξιωματικών και τα διαμερίσματα του ναυάρχου, όπου τα έπιπλα και γενικότερα η διακόσμηση είναι εντυπωσιακά. Όμως οι χώροι αυτοί όπως και κάποιοι άλλοι είμαι μη επισκέψιμοι.

Συνεχίζοντας τη διαδρομή προς το Β' υπόστρωμα υπάρχουν τα διαμερίσματα που διέμεναν οι αξιωματικοί, οι θάλαμοι των σημαιοφόρων αλλά και οι αποθήκες όπου φυλάσσονταν τα τρόφιμα. Επιπλέον στην αριστερή πλευρά του καταστρώματος βρίσκονται οι χώροι συσσιτίου και ύπνου των ναυτών με την ειδικότητα των Αρμενιστών και των Πυροβολητών. Στην ίδια πλευρά είναι τα ειδικά μαγειρεία των ασθενών και των Υπαξιωματικών καθώς επίσης και ο φούρνος και το ζυμωτήριο. Στο επόμενο μέρος του χώρου αλλά και στο πάτωμα διακρίνονται δύο καταπακτές που χρησίμευαν για τη διαδικασία φορτώσεως του άνθρακα. Ωστόσο η διέλευση στο μηχανοστάσιο και στις γέφυρες του θωρηκτού είναι αδύνατη.

3.1.δ. Το «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ» στη Θεσσαλονίκη

Την Κυριακή 21 Οκτωβρίου 2017 το « Γ. Αβέρωφ » δέχθηκε συνολικά 4.440 ανθρώπους ενώ άλλοι πόσοι δεν κατόρθωσαν να επιβιβαστούν εκείνη τη μέρα. Μέσα σ' ένα μήνα από την άφιξή του στη συμπρωτεύουσα και οι επισκέπτες έφθασαν τον αριθμό των 80.000, όταν στο Φάληρο όπου βρίσκεται μόνιμα αγκυροβολημένο το πλοίο, ο αριθμός φθάνει ετησίως τις 60.000. Ο προγραμματισμός ήταν το πλοίο να παραμείνει ως τις 10 Νοεμβρίου 2017, ωστόσο επειδή υπήρχε μεγάλο ενδιαφέρον από το κοινό να το επισκεφθεί δόθηκε παράταση. Ο στόχος της πλεύσης του θωρηκτού προς το λιμάνι της Θεσσαλονίκης ήταν οι πολίτες της Βόρειας Ελλάδας να δουν και να μάθουν από κοντά το φημισμένο «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ», που με τη συμβολή του βοήθησε στο σχηματισμό της νεότερης ιστορίας της Ελλάδος. Στα πλαίσια της εθνικής εορτής της 28ης Οκτωβρίου οργανώθηκαν εκδηλώσεις, όπως επισκέψεις σχολείων και περιήγησή τους στους χώρους του πλωτού μουσείου, συνοδευόμενη από μουσικές εκτελέσεις της μπάντας του Πολεμικού Ναυτικού στην προβλήτα του ελλιμενισμένου πλοίου (Ναυτική Ελλάς, 2017).

3.1.ε. Η προσφορά του «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ» στην κοινωνία

Στις μέρες μας αυτό που πρέπει να απασχολεί ένα μουσείο και κυρίως να θέτει ως στόχο είναι ο τρόπος με τον οποίο θα ενσωματωθεί με το υπόλοιπο περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται. Τα μουσεία λοιπόν πρέπει να αποτελούν μέρος του συνόλου του αστικού τοπίου και όχι μια ανεξάρτητη οντότητα. Το Πλωτό Μουσείο «Θ/Κ Γ. Αβέρωφ» είναι αγκυροβολημένο σε μια τοποθεσία όπου υπάρχει πληθώρα κόσμου καθημερινά καθώς σ' εκείνη την περιοχή βρίσκεται και το Ίδρυμα Νιάρχος. Επιπλέον, στο μέλλον είναι πιθανή η δημιουργία στην περιοχή του Ελληνικού ενός μητροπολιτικού κέντρου. Η ανάπλαση της παραλιακής ζώνης της Αθήνας ολοένα και προσελκύει περισσότερο κόσμο, με θετικά αποτελέσματα για το Πλωτό Μουσείο καθώς βρίσκεται στο επίκεντρο της μαρίνας του Φαλήρου, αποτελώντας ένα μνημείο ζωντανής ιστορίας του Πολεμικού Ναυτικού.

3.2 Α/Τ ΒΕΛΟΣ ΙΙ/ D-16

3.2.α. Η ιστορία του πλοίου

Αρχικά το πλοίο ήταν στην υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού της Αμερικής με την ονομασία “ USS Charrette DD 581” και κατασκευάστηκε στη Βοστώνη των Η.Π.Α. κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και στις 3 Ιουνίου του 1942 έγινε η καθέλκυσή του. Η πρώτη του ονομασία προήλθε από τον αμερικανικής καταγωγής ανθυποπλοίαρχο George Charrette, ο οποίος τιμήθηκε με το μετάλλιο Τιμής για τον ηρωισμό του στον Ισπανικό- Αμερικανικό πόλεμο.

3.2.β. Η δράση του στον αμερικανικό στόλο

Η ενεργώς συμμετοχή του ξεκίνησε στα μέσα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σε επιχειρήσεις του αμερικανικού ναυτικού εναντίον της Ιαπωνίας στον Ειρηνικό Ωκεανό. Χρησιμοποιήθηκε κατά κύριο λόγο ως πλοίο υποστήριξης αεροπλανοφόρων αλλά και για την προστασία νηοπομπών. Στις 20 Σεπτεμβρίου του 1943 το «Charrette» συνόδευσε το “ Monterey” (αερομεταφορέα) από τη Νέα Υόρκη προς τις υπηρεσίες του Ειρηνικού. Συμμετείχε έως τις 10 Νοεμβρίου σε ασκήσεις κατάρτισης με σκοπό την επίθεση μέσω αέρα στις βάσεις της Ιαπωνίας που ήταν εγκαταστημένες στα νησιά Μάρσαλ. Επιπλέον, πρόσφερε προστασία από ναυτικές επιθέσεις στηρίζοντας την ασφαλή ναυσιπλοΐα. Την ίδια στιγμή έλαβε μέρος στις αποβάσεις

που διενεργήθηκαν από τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις στην Παπούα- Νέα Γουινέα. Κομβικός ήταν ο ρόλος του στην επιχείρηση των Μαριανών Νήσων που έλαβε χώρα το 1944 στις Φιλιππίνες με αερομαχία, καθώς και στη διεκδίκηση του κόλπου “ Λέυτε ” , όπου ήτανε καθοριστική διότι το Αυτοκρατορικό Ιαπωνικό Ναυτικό ηττήθηκε από τα αεροπλανοφόρα που συνόδευε το πλοίο. Έφθασε στο “Puget Sound Navy Yard” της Αμερικής για επισκευή στις 25 Φεβρουαρίου 1945. Επέστρεψε στην ενεργό δράση τον Ιούνιο συμμετέχοντας στις επιχειρήσεις στο Βόρνεο, ενώ το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους συνόδευσε πλοία στα λιμάνια της Κίνας με τερματικό σταθμό το λιμάνι της Σαγκάης παραμένοντας εκεί μέχρι το Δεκέμβριο. Στις 12 Δεκεμβρίου αναχώρησε προς το Σαν Φρανσίσκο, όπου και αγκυροβόλησε στις 30 του μηνός (Πλωτό Ναυτικό Μουσείο, Α/Τ Βέλος, 2017).

3.2.γ. Η ενσωμάτωση του «Α/Τ ΒΕΛΟΣ II» στο δυναμικό του ελληνικού Π.Ν.

Το 1958 μετά τον εκσυγχρονισμό του πλοίου στα ναυπηγεία “ Long Beach” στην Καλιφόρνια, δόθηκε στο ελληνικό Βασιλικό Ναυτικό με ακόμα τρία Αντιτορπιλικά ίδιας κατηγορίας (FLETCHER) το Α/Τ ΛΟΓΧΗ, Α/Τ ΑΣΠΙΣ και Α/Τ ΣΦΕΝΔΟΝΗ, ως ένδειξη αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ Η.Π.Α.- Ελλάδας, στις αρχές του καλοκαιριού 1959. Το Α/Τ ΒΕΛΟΣ ως μέρος πλέον του δυναμικού του Πολεμικού Ναυτικού κατευθύνθηκε προς την Ελλάδα με κυβερνήτη τον αντιπλοίαρχο Γ. Μόραλη στις 16 Ιουνίου του 1959. Συμμετείχε σε εθνικές και διασυμμαχικές ασκήσεις αλλά σε επιχειρήσεις επικινδυνότητας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία τα έτη 1964, 1967, 1974 και 1987.

Το γεγονός που σημάδεψε την ιστορία του και το χαρακτήρισε « Μνημείο Αντιδικτατορικού Αγώνα » οδηγώντας στη μετέπειτα μετατροπή του σε Πλωτό Πολεμικό Μουσείο είναι η εναντίωση του απέναντι στο καθεστώς της Χούντας στη χώρα. Συγκεκριμένα, το Μάιο του 1973 εν μέσω των εκπαιδευτικών ασκήσεων που γινόντουσαν στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, με απόφαση του ανθυποπλοίαρχου Νικόλαου Παππά και την καθολική αποδοχή από τα μέλη του πληρώματος το ΒΕΛΟΣ αποχώρησε. Η κίνηση αυτή έγινε ως αντίδραση στο καθεστώς των συνταγματαρχών, που προέβαινε σε διώξεις αξιωματικών του Ναυτικού και ενέτασσε το πλοίο και το πλήρωμα του στο αντιδικτατορικό κίνημα. Αυτομόλησε λοιπόν στο Fiumicino της Ιταλίας, όπου παρέμεινε εκεί μέχρι την παράδοση των καθηκόντων του Παππά στον πλοίαρχο Π. Βόσσου.

Στις 26 Φεβρουαρίου του 1991 το πλοίο παροπλίσθηκε και το 1994 ανακηρύχθηκε ως Μουσείο Αντιδικτατορικού Αγώνα από το ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό. Αρχικά, οδηγήθηκε στον Πόρο και στις 14 Δεκεμβρίου του 2000 μεταφέρθηκε στο

Ναύσταθμο Σαλαμίνας με σκοπό τη συντήρηση και τη μετατροπή του σε Πλωτό Ναυτικό Μουσείο. Το 2002 στις 26 Ιουνίου αγκυροβόλησε στο Τροκαντερό του Παλαιού Φαλήρου, κοντά στο Θ/Κ Γ. Αβέρωφ, δίνοντας την ευκαιρία στο κοινό να το επισκεφθεί (Ναυτική Ελλάς, 2019).

3.3 Μελέτη περίπτωσης USS Arizona

3.3.α. Η ιστορία του μέχρι την τραγωδία

Το USS Arizona, είναι ένα θωρηκτό της κατηγορίας Πενσυλβάνια, 31.400 τόνων που κατασκευάστηκε στο New York Navy Yard, στο Μπούκλιν της Νέας Υόρκης και τέθηκε σε υπηρεσία τον Οκτώβριο του 1916. Επιχειρούσε κατά κύριο λόγο κοντά στο Νόρφολκ της Βιρτζίνια, μέχρι το Νοέμβριο του 1918, οπότε και εκτέλεσε μια σύντομη αποστολή στη Γαλλία και μια δεύτερη στα ευρωπαϊκά ύδατα από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο του 1919, φτάνοντας ανατολικά μέχρι την Τουρκία. Κατά το μεγαλύτερο μέρος του 1920-21, το θωρηκτό βρισκόταν στις περιοχές του Δυτικού Ατλαντικού και της Καραϊβικής, αλλά πραγματοποίησε δύο επισκέψεις στο Περού το 1921. Από τον Αύγουστο του 1921 έως το 1929, το Αριζόνα έδρευε στη Νότια Καλιφόρνια, κάνοντας περιστασιακά ταξίδια στην Καραϊβική ή τη Χαβάη κατά τη διάρκεια μεγάλων ασκήσεων του στόλου των ΗΠΑ.

Από το 1929 ως το 1931, το Αριζόνα εκσυγχρονίστηκε στο Norfolk Navy Yard, στο Πόρτσμουθ της Βιρτζίνια, με ριζικά αλλαγμένη εμφάνιση και σημαντικές βελτιώσεις τόσο στον εξοπλισμό και στην προστατευτική θωράκιση. Τον Μάρτιο του 1931, μετέφερε τον Πρόεδρο Χέρμπερτ Χούβερ και το κόμμα του στο Πουέρτο Ρίκο και τις Παρθένους Νήσους. Τον Αύγουστο του ίδιου έτους και μέχρι το τέλος της δεκαετίας, το Αριζόνα επέστρεψε στον Ειρηνικό, συνεχίζοντας τις δραστηριότητές του με τον

Στόλο Μάχης. Από το 1940, μαζί με τα άλλα θωρηκτά του Στόλου του Ειρηνικού, ελλιμενίζονται στο Περλ Χάρμπορ με εντολή του Προέδρου Φράνκλιν Δ. Ρούσβελτ.

Το Αριζόνα ήταν αγκυροβολημένο στο "Battleship Row" του Περλ Χάρμπορ το πρωί της 7ης Δεκεμβρίου 1941, όταν και επιτέθηκαν ιαπωνικά αεροπλάνα. Χτυπήθηκε επανειλημμένα από βόμβες, μία εκ των οποίων διείσδυσε, πιθανώς μέσα από ανοικτή ανθρωποθυρίδα του καταστρώματος, στην πυρμναία αποθήκη πυρομαχικών. Το ωστικό κύμα που δημιουργήθηκε έφθασε στο μηχανοστάσιο όπου και ακολούθησαν εκρήξεις τόσο στο λεβητοστάσιο του πλοίου και ακολούθως στις δεξαμενές καυσίμων. Οι εκρήξεις κατέστρεψαν εντελώς το μπροστινό κύτος του πλοίου, με αποτέλεσμα αυτό να βυθιστεί, παρασύροντας στο θάνατο περισσότερα από 1.100 μέλη του πληρώματός του. Αμέσως μετά ακολούθησε διαρροή πετρελαίου στη θάλασσα όπου και προκλήθηκε πυρκαγιά, με αποτέλεσμα αρκετά μέλη του πληρώματος, αλλά και αρκετοί άλλοι που πήδηξαν στη θάλασσα από παρακείμενα πλοία, να βρουν τραγικό θάνατο μέσα σε αυτή.

3.3.β. Ναυτικό Μνημείο και η συμβολή του στην κοινωνία

Το ναυάγιο παρέμεινε εκεί που βυθίστηκε, ένας υγρός τάφος για όσους χάθηκαν μαζί του. Το 1950, άρχισε να χρησιμοποιείται ως χώρος τελετών μνήμης και, στις 30 Μαΐου του 1962 με νόμο του Πρόεδρο των ΗΠΑ Τζον Κέννεντυ το ναυάγιο αναγνωρίστηκε επίσημα ως αμερικανικό εθνικό ναυτικό μνημείο. Έτσι σήμερα το ναυάγιο του Αριζόνα, μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο, στον οποίο χάθηκαν τόσες ψυχές, αποτελεί ναυτικό μουσείο. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960, κατασκευάστηκε ένα ιδιαίτερο μνημείο πάνω από το κουφάρι του σκάφους, με την τοποθέτηση και διασκευή ειδικού πλωτού εκθεσιακού διαδρόμου, ενώ η βάση του 2ου πρωραίου πυργίσκου εξακολουθεί να ξεπροβάλλει πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Σε ένα μαρμάρινο τοίχο αναγράφονται όλα τα ονόματα των πεσόντων. Όλα τα πολεμικά και εμπορικά πλοία κατά τη διέλευσή τους από το μνημείο αποδίδουν τις πρέπουσες ναυτικές τιμές. Αυτό το μοναδικό μνημείο του USS Arizona, του οποίου τη διαχείριση έχει η Εθνική Υπηρεσία Πάρκων, είναι ένα μνημείο μνήμης για όλους τους Αμερικανούς που έχασαν κάποιο αγαπημένο πρόσωπο στην επίθεση στο Περλ Χάρμπορ και στον μεγάλο πόλεμο του Ειρηνικού που ξεκίνησε εκεί, αλλά και για όλη την ανθρωπότητα, καθώς ο επισκέπτης συνειδητοποιεί ότι μια από τις πιο σημαντικές στιγμές στην ιστορία των ΗΠΑ, η επίθεση στο Περλ Χάρμπορ, είχε σαν επακόλουθο την είσοδο των Ηνωμένων Πολιτειών στον Β 'Παγκόσμιο Πόλεμο,

γεγονός που έγειρε την πλάστιγγα υπέρ των συμμάχων. Η είσοδος και η ξενάγηση στους χώρους του μουσείου είναι δωρεάν για τους επισκέπτες (USS Arizona, 2020).

4. Συμπέρασμα

Σύμφωνα λοιπόν με τη μελέτη που διεξήχθη, τα Πολεμικά Μουσεία είτε εθνικά είτε διεθνή αποτελούν τόπους μνήμης, όπου συνδυάζοντας και αξιολογώντας δεδομένα σχηματίζουν την αφήγηση της ιστορίας της ανθρωπότητας, επομένως και της συλλογικής μνήμης. Έχοντας ως γνώμονα αυτά, οι αναπαραστάσεις πολέμου που παρουσιάζονται είναι κυρίως για τους ανθρώπους που δεν βίωσαν τέτοιες καταστάσεις. Οι πολιτισμικές αυτές απεικονίσεις δίνουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα συμμετοχής στη διαδικασία της κοινωνικής μνήμης, βοηθώντας τον να κατανοήσει την πορεία του ανθρώπινου γένους σ' όλες τις εκφάνσεις της, ιδίως τις πιο ζοφερές.

Το κοινό, ως μέρος αυτής της παγκόσμιας κοινότητας αποκτά πέρα από διανοητική και συναισθηματική δέσμευση με το παρελθόν και τον αντίκτυπό του στο παρόν. Με λίγα λόγια γίνονται αντιληπτοί, οι λόγοι που έγιναν οι πόλεμοι ως αγώνες από τους προγόνους του, αντιλαμβάνεται τα κοινά στοιχεία με τους ανώνυμους μετέχοντες της ιστορίας, αλλά το κυριότερο δέχεται, ενστερνίζεται και αναπαράγει την πολεμική αρετή, τη νίκη και τον ηρωισμό που προβάλλεται μέσα από τη μουσειακή αφήγηση.

Βασική προϋπόθεση για να πραγματωθούν τα παραπάνω είναι, η κοινωνία μέσα στην οποία λειτουργούν τα μουσεία, να μπορεί να περιγράψει τα γεγονότα συμφωνώντας στην εκδοχή που δε φιμώνει τον αντίλογο. Θα πρέπει να υπάρχει τόσο σε επίπεδο έθνους όσο και σε επίπεδο παγκόσμιας κοινότητας μία τυπική συναίνεση, που δεν πηγάζει από τη δογματική μνήμη του νικητή αλλά συνθέτει, κατανοεί και παρουσιάζει. Το κοινό γίνεται όλο και πιο απαιτητικό ωθώντας τα μουσεία να εκσυγχρονίζονται ώστε να αλληλοεπιδρούν με αυτό. Το μουσείο οφείλει να είναι ένας παγκόσμιος θεσμός που ηγείται της κοινωνίας δίνοντάς της μια προοδευτική κατεύθυνση και όχι ουραγός. Μπορεί σύμφωνα με τον Ουίνστον Τσώρτσιλ “Η ιστορία να γράφεται από τους νικητές” αλλά, όπως έγραψε ο Μαρσέλ Προυστ “Η ανάμνηση του παρελθόντος δεν είναι απαραίτητα η ανάμνηση των πραγμάτων όπως ήταν”.

Πηγές / Βιβλιογραφία

- Πολεμική Αεροπορία (2020). Μουσείο Πολεμικής Αεροπορίας. Διαθέσιμο στο: <https://www.haf.gr/history/museum/> [πρόσβαση 29 Ιουλίου 2020]
- ICOM (2020). ICOM. Διαθέσιμο στο: <https://icom.museum/en> [Πρόσβαση 08 Φεβρουαρίου 2020]
- Πολεμικό Μουσείο, Παράρτημα Θεσσαλονίκης, 2020. Διατίθεται στο: <https://www.warmuseumthessaloniki.com/> [πρόσβαση 13 Απριλίου 2020]
- tanea.gr, 2020. Διατίθεται στο: <https://www.tanea.gr/2020/02/17/people/kalpaki-ioanninon-i-maxi-kai-oi-iroes-to-mnimeio-kai-to-mouseio/> [πρόσβαση 07 Ιουλίου 2020]
- Victory Museum, Moscow, 2020. Διαθέσιμο στο: <https://victorymuseum.ru/> [πρόσβαση 20 Μαΐου 2020]
- War Heritage Institute, 2020. Royal Museum of the Armed Forces and Military History. Διατίθεται στο: <https://www.klm-mra.be/D7t/en> [πρόσβαση 02 Αυγούστου 2020]
- Διοίκηση Ναυτικής Ιστορίας και Κληρονομιάς (2020). USS Arizona. Διατίθεται στο: <https://www.history.navy.mil/our-collections/photography/us-navy-ships/battleships/arizona-bb-39.html> [Πρόσβαση 01 Ιουλίου 2020]
- Περιοδικό Ναυτική Ελλάς, Οκτώβριος 2019
- Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (2018). Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Διαθέσιμο στο: <https://www.namuseum.gr> [Πρόσβαση 08 Φεβρουαρίου 2020]

- Museum Finder.gr, Μουσείο Καλπακίου, 2018. Διατίθεται στο:
<https://museumfinder.gr/item/stratitiko-mousio-kalpakiou/> [πρόσβαση 07 Ιουλίου 2020]
- Πλωτό Ναυτικό Μουσείο, Α/Τ Βέλος, 2017. Διαθέσιμο στο:
<https://velos.hellenicnavy.gr/> [πρόσβαση 17 Απριλίου 2020]
- Πλωτό Ναυτικό Μουσείο, Θωρηκτό Γεώργιος Αβέρωφ, 2017. Διατίθεται στο:
<https://averof.mil.gr/> [πρόσβαση 03 Μαρτίου 2020]
- iefimerida.gr, 2017. Διατίθεται στο:
<https://www.iefimerida.gr/news/361848/moyseio-polemoy-sto-kalpaki-opla-parasima-kai-matomenes-stratitikes-stoles-eikones> [πρόσβαση 07 Ιουλίου 2020]
- McCoy, M. (2016) *Relics of Battle: War, Memory and New Museum Theory in Military Museums*. (Διδακτορική Διατριβή). University of Denver. Διατίθεται στο: <https://digitalcommons.du.edu/etd/1130> [πρόσβαση 10 Απριλίου 2020]
- Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων (2008). *Μουσεία. πολιτισμός-τέχνες-διαχείριση ελεύθερου χρόνου*. Αθήνα: Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Π